

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. Marcvs Evangelista. Rodolphi Gvaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Capvt VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

ET egressus est illinc, uenitq; in patriam suam: & secuti sunt eum discipuli sui. Cumq; aduenisset sabbatum, coepit in synagoga docere: multiq; audientes percellabantur, dicentes: Vnde huic ista? Et quae est haec sapientia, quae data est ei? quod etiam uirtutes tales per manus eius fiunt? Nonne iste est faber ille, filius Marthe, frater Iacobi & Iose & Iudae & Simonis? Nonne & sorores eius hic sunt apud nos? Et offendebantur in ipso. Dicebat autem eis Iesus: Non est propheta in honore suo, nisi in patria sua, & inter cognatos, & in domo sua. Neq; potuit illic uirtutem ullam facere, nisi quod cum paucis infirmis imposuisset manus, sanauit eos: mirabanturq; propter incredulitatem eorum, & circuebat ut eos in orbem, & docebat.

Argumentum
& usus praesentis loci.

EXposuit Marcus excimia & preclara Iesu Christi miracula, quibus ille tum diuinam suam potentiam testatus est, tum se promissum humani generis saluatore esse probauit. Esi uero simul descripsit quorundam ingratiudinem & iniqua de illo iudicia, praesenti tamen insignem historiam commemorat, ut in patria a suis concinuis ceuuliosissime acceptus atq; reiectus sit. Vbi ab Ioanne uerissime de illo dictum fuisse patet: Is paruit, & sui illum non receperunt. Vnus autem historiae praecipuus est, ne offendamur, si quid huius simile contingat, & vel ipse Christus, uel doctrinae ipsius ministri ab illis contemnantur, potius quam maxima esse debebat illorum auctoritas.

Ioan. 1.

Christus uenit in patriam & do. et.

Luc. 4.

Christus pietatem in patriam docet.

Ysaie 1.

Heb. 11.

Exod. 2.

Rom. 9. 10.

Primò Christus in patriam suam uenisse dicitur. Fuit ea Nazareth, uel Lucea patri, quam illius patriam Euangelista uocat, quod illic cum Virgine matre & Iosepho habitauit usq; ad adultum tempus, quo publicè manifestari debuit. Ibi pro suo more sabbatis synagogam ingressus docere coepit. Quia enim Deus doctrinae & cultui externo certos locos & dies constituerat, Christi patriam institutum minime negligendum esse putauit, ut alibi susus à nobis expositum est. Ita autem suo exemplo eos arguit, qui cum Christiani dici & haberi uelint, tamen & ceteros sacros fugiunt, & diuinitatem uel auaricie studio, uel impuris sceleribus prophanant.

Obseruabis autem in Christo egregium pietatis in patriam exemplum, quo quid ipsam pietatem debemus, admonemur. Venerat is, ut communis omnium gentium saluator esset. Patriam tamen salutem sibi cum primis commendatam habet, quam prius quog; circa praedicationis suae curam praeter ceteris ciuitatibus inuisit, sicuti Lucas testatur. Etenim naturae lex, ut benefactoribus merito gratiam rependamus, id quod à brutis quog; obseruari constat. At inter hos primus post Deum illicus patriae debetur, quae progenitoribus nostris, priusquam ipsi essemus, hospitium praebuit, quae in mundum uenientes prima excepit, quae nos alit, protegit & dignitatibus ornat, & cuius uicini fratres instar propter Reipub. & legum earundem uinculum coniuncti sunt. Vnde optimi quog; ex gentibus patriae suae amantissimi fuerunt, sicuti illorum historijs prodicitur. In sacris uero literis Moyses hoc nomine potissimum commendatur, quod fratres suos aulicos delicias & opibus praefere uoluit. Et Paulus, qui se gentium doctorem à Deo constitutum esse sciebat, patriam tamen & fratrum suorum potissimam rationem habet, quorum salutem precibus assiduè quaerit, & pro israelem athenis inuenit, ut ipsi salui fiant. Quod si domesticas historias excutere libeat, Germaniam simul & Heluetiam nostram tunc ad summum dignitatis gradum ascendisse, & uictorij floruisse constabit, quae ad patriam communis studium florebat. At postquam à maiorum moribus degenerare, & peregrina nostris praefere cepimus, ipsi cum patria uenales facti, sanguinem, qui patriae debebatur, in exercituum regum gratiam profundimus, sicq; libertatem auisam & patriam dulcissimam illis ipsis opprimendam propinamus.

Parr

Porro videamus, ut Christianum studium Nazarethani exceperint. Admirantur & obstupe-
 scunt, cum in doctrina ipsius sapientiam plus quam humanam & gratiam admirabilem elucere vi-
 dent. Erat enim (ut in Psalmis dicitur) gratia diffusa in labijs ipsius, nec inani duntaxat verborum
 sono auditorii aures feriebat, sed diuina dicendi virtute ipsos animos penetrabat, ut alibi docetur.
 Er Nazarethanos, quando prius apud eos docuit, illi testimonium dedisse Lucas scribit, cum negare
 non possent, in ipso compleri quae ab Isaia de se predicta esse ostenderat. At cum ulterius progressi,
 illum pro Messia agnoscere deberent, illius humilis & contempta specie offensi, illum magno cum
 contemptu aspernantur. Nec aliam sui illius iudicij rationem habent, quam quod illum à nemine mor-
 talium in bonis literis institutum, & inter cognatos ignobiles pauperem vixisse sciebant. Patet hoc
 ex ipsorum verbis, cum dicunt: Unde huic ista? Et quae haec est sapientia, quae data est ei? Nomen
 eius est faber ille filius Mariae? &c. Fabrum vero nominant, quod ab ineunte aetate cum Iosepho
 paratito patre vixisset, & illi subditus, eandem cum illo artem exercuisset. Quod ipsum veteres quoque
 asserunt, inter quos Iustinus Martyr, scriptor vetustissimus Christum iuga & aratra fabricauisse
 scribit. Ad id nihil eorum subterfugere voluit, quae ad extremam humiliationem faciunt, ut nos sal-
 tem faceret, & simul suo exemplo manuaris artes & laborem, qui ex peccato origine duxerat, con-
 seruant, ne quis nos propter hunc Deo minus acceptos esse putaret. Neque hic officianter praeteriri de-
 bet cum parentum tum ipsius Christi exemplum. Illi enim etsi per angelos edocti, illum Dei filium &
 ad ipsam esse scientem, eundem tamen artem docent, qua victum suum honestè quaeat. Ipse vero, etsi
 iam seipsum quam parentes miraculose alere posset, tamen Dei patris institutioni sese accommodat,
 ut nos in sudore vultus nostri panem nostrum edere inber. Viderunt hoc olim patriarcha, quos ab
 agricultura & rei pastorica studio scriptura comendat. Laborem item suo viciuarunt Apostoli, do-
 cet Dei vocatio aliud suadebat, & extant ea de re Pauli praecepta grauissima, quibus otium ignauis
 prohibet, & laborem atque artificia manuaris comendat. Est enim reuera otium satanae puluinaris,
 & cum natura ad malum procliuus simus, affectuum libidine mox abripimur, & satanae insidjs pa-
 temus, quando nullis honestis studijs occupamur. Merito igitur apud gentes Atheniensium respub.
 laudatur, apud quos otiosis licet mouebantur, & Areopagus in singulorum ciuium studia inquire-
 bant, ut qua ratione quisque viuere, scirent. Et Massilienfes olim neminem in sua ciuitatem reci-
 piabant, qui non artem aliquam honestam, qua victum sibi & suis pararet. At hic nobis deploran-
 da reui nostri seculi corruptio, quo laborem & artificia manuaris plerique horrent, otium vero ita ama-
 bant & quarunt, quasi in illo felicitas nostra potius consistat. Quo fit, ut parentes liberos suos vel in
 otio torpere sinant, vel usurarijs & quaeuoluis artibus instituant, quibus sibipsis Deo irata & dam-
 nationem conciliant. Quod si aliqui rectius sapiunt, & liberos ad laborem honestum instituant, inue-
 niunt tamen illi mox homines nihili, otio & luxu perditos, qui tum exemplo suo, tum prauis sermo-
 nibus ipsos ab honestis studijs auocant, & vicia rationem ignauam & turpissimam persuadent. Huic
 malo debemus publicam morum corruptelam, & qui ita assueuerunt, tandem egestate oppressi ad pes-
 simas artes conuertuntur, quae ad communis reipub. & patriae destructionem tendunt, cuius rei exem-
 plum in Catilinaria coniuratione Romana à historia proponit, &c.

Ceterum quoad praesentem tractationem, hoc exemplo pater, quomodo Euangelij predicatione
 effusis solent, qui religionis studium simulant quidem, huius autem praetextu sua tantummodo quae-
 rant, & carnis iudicium sectantur. Veniunt illi, ut verbum audiant, sed ita veniunt, ut de quibus
 apud Ezechielem Dominus conqueritur. Non ergo rem ipsam, de qua agitur, sed personas respi-
 ciunt, & quid ex illis sperari possit, vident. Ut primum igitur ipsorum vocis & coepta spei non re-
 spiciunt, mox vudij, cavilladi occasione arripunt. Hic enim Christum Nazarethani contem-
 nunt, quod ipsius natales cognitos habent. At apud Ioannem alijs illi ideo non posse credere di-
 cunt, quod vnde sit nesciant. Ita hodie praeter eos, qui vel doctrina genere vel persecutionibus offen-
 duntur, multos inuenire est, qui nihil non in ministris carpunt. In alio enim generis obscuritate & pau-
 peratate fastidiunt, alium vero propter natales praclaros & cognationem paulo illustriorem suspi-
 ciam habent. Alijs item eruditio insignis, alijs inscitia siue simplicitas vitio datur. Similiter non-
 nullorum eloquentiam per timefcunt, aliorum vero infantiam contempnissime irrident. At non no-
 tia sunt ista, sed eadem olim prophetis & Apostolis exprobrata fuisse legimus. Neminem ergo offen-

Nazarethani
 Christu asper-
 nantur.
 Psal. 45.
 Matthei 7.
 Ioan. 7.
 Isaia 61.
 Luca 2.
 In dialogo cum
 Tryphone con-
 tra Iudaeos.
 Digressio con-
 tra otium.
 Luc. 1.
 Matthei 11.
 Gen. 3.
 Matthei 4.
 Ioan. 21. & c.
 2. Thess. 3.
 Ephes. 4.
 Ut minus Chri-
 sti predicatione
 ne afficiatur.
 Ezech. 33.
 Ioan. 9.

dat infelix mundi iudicium, quin potius istorum exemplo territi, Dei verbo nos recte accommo-
datus. Quod cum fieri, si illo nobis opus esse cogitemus, & Dei beneficium agnoscamus, quo ille
tatem suam nobis, indignis licet & corruptissimis hominibus manifestare dignatur. Adhuc
tem atentis animis, nec dicentis personam, sed rem ipsam inspiciamus. Et ubi conscientias
conuincit sentimus, non relucemur, nec pudeat Deo gloriam dare, & de agna veritate testari. Sed
verò huic carnis nostrae non affectus modo, verum etiam ipsum intellectum subiiciamus, & magis
non vulgares in salutis studio progressus facturos esse, re ipsa experiemur.

Quid Christus
cum ingratis
egerit.

Matth. 23.
Agorum 7.
Luce 13.

Christus Nazare
rechi nō edit si-
gna.
Rom. 3.

Impiorum con-
tumacia pijs nō
fraudat est.

Sed accedamus ad postremam huius historie partem, qua narratur, quid Christus cum magis
etis conciuibus egerit. Primò causam ostendit, cur ab ipsis contemnatur. Non est propheta (ut
in honoratus, nisi in patria sua, &c. Potest hoc bifariam exponi. Vel enim de communi bono
hoc dicit, quòd ea est superbia, ut neminē ex suis se superiore aut sapientiore ferre possent
ipsa familiaritas contemptum parit, dum in Dei seruis vitia potius, quae illis ex ingenio corruptio-
ne inherēt, quam virtutes & Dei dona, obseruamus. Vnde poeta dicebat: Minus profectus
Accedit his, quòd noua & peregrina admirari, vulgaria autem & quoridiana superbi fastidij
lemus. Vel de Iudaea praecipue Christus loquitur, quae ut prophetarum patria fuit, ita illis semper
stilitur persecuta est, ut non temere Christus dicat, prophetam non alibi, quam Hierosolymam
posse. Est autem hoc ingens nostrae peruersitatis argumentum, quòd Dei gratiam in illos contem-
et odisse solemus, in quibus nos illam propter genitū cognationem cum primis sospicere & exple-
ri decebat.

Deinde additur, quòd nō potuerit inter illos multa signa edere: nimirum propter incredulita-
ipforum. Quod non ita accipi debet, quasi Dei potentia sine veritate ex nostra fide dependeat. (Quod
enim, inquit Apostolus, quòd quidam fuerit increduli? Num incredulitas illorum fidem Deum
irritam?) sed quòd ita Deus constituit, ut ipsius gratiam & salutem fide percipiamus: quae
causa est, quòd nos fide saluari scriptura passim testatur. Admonemur igitur hoc exemplo, quòd
quòd hodie Deo minus propicio & benefico mundus fruatur: Nimirum quòd paucissimi
licet verè credentes, quando plerique, vel salutis mysteria ad humanae rationis calculum reuocant, vel
in periculis constituti ad auxilia carnalia confugiunt. Et haec autem haec grauis & horribilis terro-
licitatis poena, quòd Christi virtutem nobis infrugiferam, nosq; ad illam percipiendam inuicem
eptos reddit. Interim consolationis plenum est, quòd nihilominus aliquot egregios medetur, qui
aliqua suae virtutis & gratiae testimonia post se relinquunt, quibus electi in ipsius cognitionem
cantur: & simul hinc inde circumiens finitimis praedicat. Electi ergo reproborum impetum
quam fraudi est, nec ideo Christi regnum intercidit, etiam si maior hominum pars illud repul-
soletur hoc nos aduersus mundi tyrannidem, & simul officij admoeat, ut Christum verae
plexi, illius verbo nos subiiciamus, & cum illo proficiamus indies: Illi debetur benedictio, potesta-
ria & potestas in aeternum. Amen.

H O M I L I A XLVII.

Tunc accessit duodecim illos, cepitq; eos mittere binos, deditq;
eis potestatem in spiritus immundos. Et praecipit eis, nequid tollerent
ad iter, nisi virgam tantum, non peram, non panem, non in zona, sed
ut calcearentur sandalijs, & ne induerentur binis tunicis.

Argumentum
et usus praes-
sentis loci.

Marci 3.

ET si saluator noster Iesus Christus à conciuibus suis Nazarethans in honorem excep-
& contumeliose dimissus sit, non tamen ideo officium negligit, cui illum pater caelestis desina-
rat: sed hinc inde regionem obambulans verbum salutis passim praedicat. Ita verò docet impiorum
malitiam pijs non obesse, nec etiam regnum suum mundi improbitate impediri posse, quòd minus per-
patur. Quòd ipsum modò re ipsa magis probat, dum discipulos, quos antea in tunicis armatos
miraculis simul & docendi auctoritate instructos emittit, ut illorum ministeria Evangelium per
ram Iudaeam & Galileam diuulgetur. Vbi priusquam historiam ipsam videamus, praedictis

Is pro suo grege cura obseruari debet, quae in eo potissimum elucet, quod ingratis, & de salute vix
 quicquam cogitantibus illis pracones submitit, non alia causa motus, quam quod infelices instar
 uinum quae pastoribus destituerunt, oberrare videret, sicuti Mathaeus tradit. Idem omnibus seculis
 facturum fuisse, omnis ser ipse cura docet. Nam olim quog. cum totus mundus superstitionibus immer
 sus esset, Abrahamum euocauit benignus & misericors Deus, vt per illum & posteros eius hinc inde
 peregrinantes veram salutis doctrinam instauraret. Idem Israelitas. Aegyptiorum tyrannide simul
 conuictus & periculis per prophetas misit, manè surrexit, tempeltime monuit, & ab interitu reuocauit.
 Neque adhuc hodie mutata est illius erga nos fides & bonitas, quando perituris iam & periculis sui
 ignatis, vel publice vel priuatum, fidos admonitores submitit. Vnde constat, salutem nobis nullo modo
 merito, sed ex gratia recipiamus: ne dum illud moleste ferimus, tandem grauiora ferre cogamur.
 hom pro & sancto studio recipiamus: ne dum illud moleste ferimus, tandem grauiora ferre cogamur.
 Ea enim iustissima Dei lex est, vt horribile ipsius iudicium sustineant, qui salutiferum vniuersionis
 in tempus non agnoscunt. His praemis, ad praesentis loci tractationem accedamus.

Primi discipulos illos duodecim, quorum supra facta est mentio, Christus accessisse, & hinc
 emissis dicitur. Cuius autem rei gratia illos emisit, Mathaeus & Lucas discrete docent: nimirum
 vt regnum Dei predicarent, & illud iam praeforibus adesse docerent. Ita vera dicitur vniuersionis
 nostra redemptio negotium, cuius hic finis est, vt in nobis, dum hic viuimus, Deus regnum obti
 neat, & huius vitae curriculum emensos in regni caelestis consortium transferat. Patet hinc quae
 tati Evangelicae doctrinae dignitas & praesentia, cum per hanc nobis Deus offerat, quod nulla ho
 minum vel sapientia, vel industria, vel potentia aut diuitijs acquiri potest. Simul vero ministri di
 scunt, quae illis inter docendum finis propositus esse debeat: Is nimirum, vt homines, qui quoad inge
 nitam corruptionem satanae tyrannidi subiacent, Deo lucrifaciant, vt hic in illis per verbum & spi
 ritum suum regnare possit. Quod cum fiet, si iuxta Christi praecipuum à penitentiae doctrina exor
 ditur. Ita Dei regnum olim prophetae predicauerunt, nec alia ratione Apostolos vsos esse ex illorum
 scriptis abunde patet. Debet igitur eadem ratio etiam hodie in ecclesia retineri, ne vel canes muros
 fistemur, qui satanae regnare patiuntur, vel impostores, audiamus, qui salutem extra Christum
 monstrant.

At quia arduum erat munus hoc, magna cautione in emittendis discipulis Christus vtiuit. Nam
 vixit necesse, qui tutius agant, & vt maior sit doctrinae auctoritas: & eosdem miraculis instruit, qui
 huiusmodi simul & doctrinae suae fidem faciant, ne temere excurrerent, aut negotium priuatum agere
 viderentur. Potestatem vero illis dedit in spiritus immundos, vt nimirum hos eicerent, & egrotan
 ribus miraculose mederentur. Probe autem ipsius instituta ista seruiebant. Ita enim probabatur, ad
 esse Saluatorem promissum, qui humane naturae mederi, & infelix mortalium genus ex diaboli ty
 rannide liberare, & inter nos Dei regnum instaurare deberet. Est autem diligenter obseruandus ve
 ritas illa miraculorum usus, quod nimirum doctrinae quasi sigilla aut testimonia publica fuerunt, sicuti
 tibi illi Christus monet, & Apostoli ipsi non vno loco fatentur. Quod qui non obseruant, ad miracu
 la uanda obstupescunt, & dum illa diuorum virtuti suae sanctitati tribuunt, illos pro Dijs habent,
 & in necessitatibus & periculis constituti eosdem inuocant, interim vero doctrinam ipsorum, adeoq.
 ipsum Christum plane negligunt, cuius illi ministri & pracones fuerunt. Confutantiur item, qui mi
 raculis eae doctrinas probare volunt, quas Dei verbo & veritati aduersari constat. Nec enim mira
 cula per se quicquam probant, nisi cum Dei verbo conueniant. Et falsa dicuntur signa, quaecumq. sin
 gulari Dei permissione à pseudopphetis fiunt, vt efficaci errore seducantur, qui veritatem ample
 ctuntur. Vide Deut. 13. Matth. 24. 2. Thess. 2.

Deinde non minus obseruari debet Christi Iesu potentia, qui potestatem, quam ipse in demones diuina Christi
 & morbos habuit, suis quoq. discipulis potuit conferre. Est hoc euidens verum diuinitatis argumen
 tum, quando solius Dei est per naturam alia quoque media operari, nedum homines noua & insolita

Math. 9.

Gen. 12.

10f. 23.

Psal. 105. 106.

2 Par. 36.

Luc. 19.

I. Discipuli. ea

miraculis, ut res

gnum Dei praed

dicent.

Math. 10.

Luc. 9.

Vide supra Ho

mil. 9.

Luc. 14.

I. Discipuli mi

raculis instrum

tur.

Miraculorum

usus.

Marci 16.

Act. 3. 14. &c.

virtute instruere. Et huc facit, quod in Christi nomine demones eiecerunt, & egrotos curavit. Ap-
stoli, ne quam incautus & superstitiosus hominibus erroris occasionem praeberent. Et verò suffraganeus
hoc seruit, ne quod solius Christi est hominum virtibus sine meritis ascribamur: ita nos divina lau-
dibus potentia consolari debet, quae & olim satanam deuicit, & hodie omnem potestatem aduersarij
sui vici & spiritus virtute facile cohercet, ne pro satanae arbitrio grassari queat. Nec exco-
municati sunt noxi seculi, quando per viles & obscuros homines diaboli regnum euersum, & veritatis
atq; salutem mundo restitutam esse vidimus.

Apostolorum po-
testas limitata
fuit, &c.

Præterea hic quoq; videndum est, qualis hæc Apostolorum potestas in demone fuerit, & quomodo
debuisset extendi. Exponit hoc Mattheus, cum hanc illis datam esse scribit, ut spiritus immundus
dicerent, & quemuis morbum sanarent. Certis ergo limitibus circumscripta fuit, non libera, ut
delicet spiritus immundos & morbos miseris pro sua libidine immisterent, & ita vindictæ cupiditate
in quosuis grassarentur. Nec enim tortores suos, sed salutis humanae ministros esse voluit. Ita præ-
rationis etiam certos fines illis constituit, quando ea illos docere iubet, quæ ipse præcepit. Nam
ipsi ex proprio cerebro temere confingant. Nec aliter accipi debet, quod de clauibus sine placito
ligandi potestate illis dicitur. Eos enim damnationis & iræ Dei denunciatione ligent, qui latere
Christum improbe aspernantur, gratia verò promissione solunt eos quos illum verè præcepit. Ita
vident. Confutantur ergo his, qui hodie Diuos quasi Viciuos quosdam, suppliciorum Dei ministros
sue executores constituunt, & ab illis morbos & reliquas plagas hominibus immitti contentantur.
guntur item Rom. pontificum tyrannis, qui dum apostolicam potestatem sibi vendicant, eorum
sua libidine abutuntur, & quos volunt Orco demittunt, rursum verò quos volunt inter Cæli-
des collocant. Quasi verò in cælestis regni administratione hominum libidinem Deus ferre possit, qui
ne in terris quidem multam abire permittit. Apostolorum fuit, spiritus immundus regere & mor-
mederi, & Paulus ipsis potestatem à Domino datam esse ait, ad edificationem, non ad destruc-
tionem. Quorum ergo diaboli regnum stabiliunt, conscientias item hominum & corpora affligunt,
pro suo arbitrio omnia turbant & destrunt, ne illi indigni sunt, quos Apostolus spiritus dicit, & re-
beruari dicamus. At quod de Apostolis & horum successoribus verbi ministri dicitur, hoc ipsum ad
omnes alios ordines transferri debet. Nec enim illam inter homines potestatem Deus spiritibus
non ad aliorum edificationem & salutem facere debeat. Magistratus quidem summi in Republi-
ca esse vult, ac eidem sua iudicia concedit, & certis legibus ut cancellis circumscribit, ut in-
num cedat ijs, qui alioqui impiorum iniurijs expositi essent, ita parentes potestate quidem in liberis
instruit: ijsdem verò præcipit, ut liberos non temere irriterent, sed ad religionem & virtutem
educerent. Et maritum uxori præesse iubet, sed ab eodem prudentiam & modestiam exigit, quæ
mioris vasis vitia patienter ferat, & amice corrigat. Nec alia est inter heros & seruos ratio, nisi
pturas audiamus. Est hæc admiranda Dei bonitas, quam Christiani homines agnoscerent, &
vel concessa potestate pro libidine sua abutuntur, vel eorum dominium impatienter ferant, quæ
blice tranquillitatis & salutis ergò Deus ipsis superiores fecit.

2. Cor. 12.

Psalm. 72.
Rom. 13.
Ephes. 6.
Deut. 6.
Psalm. 78.
Ephes. 5.
1. Pet. 3.

III. Apostolo-
rum comitatus.
Ephes. 6.

Porrò ad Apostolos reuersi, quo comitatu & quibus armis instructos miseris, videmus. Ita
cipit, ne quid ad iter ferant præter virgam quæ corpori sustentando seruiret, & pauperum susten-
tum esset (eam enim quæ defensionis seruire poterat, apud Lucam diserte vetat) & sandalias, quibus
nimium ex more semper utebantur. Et rursum prohibet, ne ferant secum peram, panem, pecuniam
aut binas tunicas. Vbi quid ista sibi velint, non oscitanter inquirendum est, ne vel Christum repre-
hendamus, qui pecuniam & loculos habuit, quorum cura Iude fuit commissas, vel Apostolos dante-
mus, qui alias panem secum tulerunt, & vestes peregrinationibus aptas habuerunt, ut ex Paulo ad
ligere licet, qui penulam Troade relictam ad se referri cupit. Symbolica ergo sunt ista præcepta, &
quoad literam præsentia duntaxat temporis seruauerunt: ut nimis ridiculi sint, qui hodie omnes verbi
ministros ad ista præcepta restringunt, quæ nec ab Apostolis ipsis perpetuo obseruata fuisse constat,
sed in præsentia modo vsum suum habuerunt. Quia enim illos breuissimo temporis spacio totam
gionem obire, & quasi præcursores suos esse, moxq; perfectio hoc suo cursu ad se redire voluit, mouet,
ut omni vitæ & apparatus cura abiecta, ad iter expediri & liberi excurrant, nec aliquam
diuturnioris causam admittant, quæ munus hoc tam salutare & necessarium aliquo modo im-
pediat.

Lucæ 8.
Iohan. 12. 13.
2. Timoth. 4.

Præter
statis
peris
ysum
peta
ergo
fide
quæ
ipsum
cillus
terim
cere,
frivol
ti sunt
lant,
cessat
passim
re digi
respon
ditio.

Præterea hoc quasi tyrannio illos ad futuros labores et pericula preparari voluit, ne postea vel ege-
 ratis vel nudatis & famis metu ab officio cessarent, sed illud constanter obirent, ut ipse ex-
 pectaret, quod in Christi vocatione ambulantes nihil defuturum esset. Et hunc præceptorum istorum
 vultum ipse Christus ostendit, quando in vltima Cæna discipulis dicit: Quando mihi vos sine saculo et
 vestibus & calcamentis, num quid defuit vobis? Et illi nihil inquam ipsis defuisse fatentur. Hoc vnum
 ergo præcipit voluit Christus, ne instar legatorum, qui ad regibus mittuntur, de externo splendore,
 sed publica aut armis solliciti sint, sed suis promissionibus freti, commissum sibi munus strenue exe-
 quantur. Et hæc autem hæc Apostolorum tenuitas magnum potentia & maiestatis Christi atque regni
 ipsius argumentum. Quis enim non diuinum planè opus esse agnoscat, quod per obscuros & imbe-
 cilles homines regnum suum propagauit, & ipsædem ita prospexit, ut nihil inquam ipsis defuerit? In-
 terim admonemur in negotio fidei non debere externum splendorem queri, nec Christi ministros de-
 cere, ut mundi fastum atque magnificentiam imitentur. Nec enim de mundo hoc est regnum ipsius, & loati. 18.
 sed mundi fastum atque caduca sunt, quæcumque in mundo aliqua maiestatis speciem habent. Vt igitur reuera stul-
 ti sint, qui temporaria æternis, vel terrena celestibus præferunt: ita qui in Christi vocatione ambu-
 lant, & Apostolos imitati, inuictum sibi munus strenue obeunt, vix nunquam deerunt quæcumque ne-
 cessitati præsentem seruiunt. Exempla non in Apostolis modo, verum etiam patriarchis & prophetis
 passim occurrunt. Agnoscamus ergo Dei bonitatem, qui diaboli tyrannidem per filium suum euertere
 dignatus est, & salutis nuntium vera fide amplexi, vitam viuamus, quæ Euangelicæ professioni
 respondeat, olim in calis victuri & regnaturi cum Christo Iesu saluatore nostro, cui debetur benedi-
 ctio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Et dicebat eis: Vbiunque introieritis in domum, illic manete, usque
 dum exeatis illinc. Et quicumque non receperint uos, neque audierint
 uos, egredisti illinc, excute puluerem, qui est sub pedibus uestris, in tes-
 timonium illis. Amen dico uobis, tolerabilis erit Sodomis aut Go-
 morphis in die iudicii, quam urbi illi. Itaque illi egredi prædicabant, ut
 respicerent, & dæmonia multa eiecabant, & ungebant oleo multos
 ægros, & sanabant eos.

Quænam Dominus & saluator noster Iesus Christus suos discipulos totius orbis doctores fe-
 cerit, tamen eosdem, quia homines erant, certis legibus astringit, quas inter docendum & in
 miraculis edendis obseruent. In quarum consideratione ideo nobis diligenter versandum est, ut in-
 ter veros & falsos ministros discernere possimus, nec illorum tyrannidi cedamus, qui cum se Apo-
 stolorum successores esse profiteantur, nullis tamen legibus astringi volunt, sed sibi quiduis docendi et
 egredi potestatem in ecclesia vendicant. At doctrina genus certum illos Christus proponere iussit,
 quo Dei regnum miseris mortalibus prædicent, & alibi huius prædicandi rationem certam tradidit.
 Præstate verò in immundos spiritus & morbos, non ad cuiusque perditionem, sed ad sanandos homi-
 num debuerunt. Præterea omni cura vacuos & ad commissum munus expeditos emittit, nec vult
 aliqua re grauentur, quæ ipsos aliquo modo impedire queat. Si qui ergo hodie incertas hominum
 traditiones ecclesijs obtrudunt, & non tam Dei regnum quam Antichristi tyrannidem stabilire cõ-
 nantur, adhuc ecclesiastica potestate ad multorum meritum abutuntur, & rerum terrenarum curis
 occupati caelestia negligunt: illos profecto pro Apostolorum successoribus & Christi ministris nemo
 agnoscere poterit, nisi qui sciens volensque seduci cupiat. Ceterum ad præsentis loci tractationem acce-
 demus, quo Christus docet, ut inter prædicandum cum pijs simul & impijs agere debeant: quibus de-
 inde subiicit Marcus, quænta fide & successu commissum sibi à Christo munus obierint.

Primo, ut sese in urbibus aut vicis gerant, admonet. At quia Marcus hoc loco breuior est, quæ-
 tum ex Mattheo interseri oportet, vbi admonentur, ne temere ad quemuis diuertant, sed urbes aut
 vicus ingressi, inquirent primum, quis illic dignus, quo cum versentur. Inquisitionis verò huius regu
 Apostoli.

Argumentum
 & usus præ-
 sentis loci.
 Argumentum
 & usus præ-
 sentis loci.

Matth. 10.
Luce 2.
Ephes. 2.
Rom. 7. & c.

Lam tradit, salutationem pacis, id est Euangelij predicacionem, qua pax Dei denuncietur peccatis
bus auctor & mediator Christus est, sicuti passim scriptura docent. Qui ergo hanc exceptorem
grato & pio animo, ad illos duerit, & cum illis manere, donec illinc exeatis, nimirum in illius
iudicio sibi delegerint, non temere murent, nec etiam impudenter per domos alienas delectentur
dem profecturi. Summa ergo praecepti est, ne temere quavis hospitium subirent, & qua pax
curiositate abrepti, sese rebus nihil ad suam functionem pertinentibus immisceant. Et enim hoc
mi impudens & parum quieti indicium, quod cum in quibusvis viri prudentes & cordati ad
sequantur, in hospitibus & peregrinis etiam detestari solent, quos Cicero quosq; nihil prae
rogium agere, & in aliena Repub. minimè curiosos esse iubet. Quam vero hoc ipsum ab
functione alienum sit, vel ex eo patet, quod in privatis hominibus hoc minimè servat Apostolus
publica auctoritate tales coercere iubent. Et Paulus alibi impostoribus hoc erubuit, quod domo
quasq; impudenter subeant, & mulierculas peccatorum conscientia gravatas suis traditoribus
quacent & captivas ducant. Quod vniam hodie observarent, qui quosvis errores temere excipere,
qui Apostolici huius praecepti parum memores hinc inde vagantur, & hoc vnum agunt, ut
g'oris praetextu non modò legimus ecclesiae ministris, verum etiam magistratibus apud
vulgus odium & invidiam conciliant.

Euangelium non
temere quibus
uis predicantur
Matth. 13.

Interim hic de duobus admonemur, quia ministris omni tempore observata cumprimis
sunt. Primum est, ne saluti & Christi mysteria temere quibusvis committant, sed eas solum
dicio deligant, quibus illa cum fructu aliquo predicari possint. Est enim Euangelij
saurus ille & margarita suo precio omnes huius mundi opes longè exuperans. Quare
vendum erit, ne imprudenti dispensatione in contemptum veniat, cum absque iudicio
Christi oculus, verum etiam canibus & porcis projicitur, qui non contenti illam
super illius praecones dilaniant. Quòd referri debet, quòd Apostolos aliquando à
fuisse legimus, ne aliquibus in locis praedicarent. Et Paulus veram illam & saluam
nem, qua Euangelij predicacione fit, ad electos solos pertinere docet, quos ab
muit. Quòd si vero non omnibus praedicari debet Euangelij doctrina, quare
misse committi debet huius predicandae ministerium? Cum enim hanc
ed quòd illius luce ipsius peccata arguantur, mox illam profundendi occasio
mistros vel ineptos vel leues aut sceleratos esse videat. At ita contemptus
heret, sed doctrinam ipsam multis suspectam & iniusam reddit, tandemq; in
Docet hoc ipse, quando nomen suum inter gentes prophanatū esse queritur
ex: erud & doctrina suū potius quaestum, quàm Dei gloriā spectabant. Et
mocheum suū grauer admonet, ne eisdem aut temere cuius manus imponat: ne
cuius ministerium ecclesiae mori, quae ministris nūquā absq; precibus & ieiunijs
hic Dei negotium agi sciret, absq; cuius spiritu & gratia ministrorū cura &
laboris nihil proficeret.

Matth. 7.
Actorum 16.
Rom. 8.

Matth. 3.

Malach. 1.
1. Timoth. 3.

Act. 1. 13. & c.

Ministri conuer
sationis ratio
nem habeant.

Aterum, cuius hic ministri admonentur, est, ut conuersationis & con
fessionis rationem habeant. Debet hoc omnes homines, quando malorū
rumpi videmus. Ea enim peccati vis est & facunditas, ut ipsum sese
niat, ut noxia herbae aut inutiles, etiā nemine ferente, è terra enascentur. At
genita nobis corruptio, facile sese animis nostris insinuat: quòd si
bus cū vivimus, aut saltem quotidiana consuetudine ille illi minus hor
similes iudicemus, quorum commercia nos tantopere oblectant. Quapropter
publicis muneribus versantur, fieri nequit, quin ipsorum auctoritati plurimum
certè docendi & monendi libertatem aut impediunt, aut inutilem &
illis obseruandum, qui hodie & magistratum & ministrorū ecclesiae
do ministri impijs & superstitiosis nimium licenter conuersantur, & apud
sunt, qui immani audacia bonas leges, ceu aranearum telas, pertrampunt. Haec
doctrinam rudi populo suspectam reddunt, pios animos offendunt, impijs vero & superstitijs
addunt, ut in caepa impietate perseverent.

Sed ad Christum redeamus, qui quid discipulis agendum sit monet, si in impios & obstinatos verbi contemptores incidant. Quicumque non receperint nec audierint vos, egressi illinc, excutite pulverem, quae est sub pedibus vestris, in testimonium illis. Non ergo iniuriis aut reluctantiis Evangelium adhibendi sunt, sed a talibus discipulos discedere, & illis in testimonium pulverem pedum excutere iubentur. Fuit haec christa quadam, quales multae apud prophetas inveniuntur, nec a vero aberrare mihi videtur. Fuit illam apud Sudaos vulgo in usu fuisse putant, cum quasi rem noxam & vitiatam Christum praecipiant. Potest autem illius varia & multiplex significatio adduci. Primum enim peccati atrocitatem exprimebat, quae tanta esset, ut ipsorum pulvis quoque pijs & bonis omnibus abominationi esse deberet. Deinde penam quoque adumbrabat, quod horribili Dei iudicio instar pulveris disciendi & praeculandi essent. Præterea testimonij loco erat, ne quando ignorantiam prætexere, & Evangelium sibi prædicatum esse negare possent. Sunt autem hic quaedam nobis paulo diligentius inveniendae.

Primum, quando & a quibus ministro ad hunc modum discedere liceat. Sunt enim, qui nimium praecipites, ecclesias illico deserunt, ut primum non omnes emendantur, aut ipsorum placitis non per omnia acquiescunt. At de illis Christus loquitur, qui ministros nec recipiunt, nec audiunt. Quoad ergo ministros & verbi prædicationis locus est, ministri ecclesiarum relinquere non debent, etsi multa ad hoc corrigenda & emendanda super sint. Monet hoc ipsius Christi exemplum, qui regnum Dei à Ludæa gente non antea transfudit quam ipsi illud improbe reiecerint. Et Apostolos vix semel & iterum hac pulveris excussione usus fuisse legimus. Nec enim decet, ut temere damnationis sententiam præcipiant, quos Deus vita & salutis præcones constituit. Adhuc non tantum quales modo sint ecclesiae videndum est, verum etiam quales futurae sint nobis dignitas, & quibus illas vel corrigendas, vel omnino evertendas relinquamus: ne forte maioris alicuius mali auctores simus, quam illud ipsum sit, cuius evitandi causa discedimus.

Secundo obsequiis, quod illos non occulte aut sursum abire, sed cum publica contestatione discedere iubet, quae & impietatem ipsorum abominatur, & penam commertam illis denunciat, omnium ignorantia prætextum suae excusationem auferat. Exigit hoc primum impiorum aut Euan- gelij contemptorum condicio. Sunt illi aut curabiles adhuc, aut plane incurabiles. Si curabiles sunt, nec adhuc omnem veri & boni sensum abiecerunt, eo citius & facilius suum scelus agnoscent, nec sibi ipsi facile blandiantur, si illud ipsi tantae abominationi esse videant, quos alioqui viros bonos & honestos esse noverunt: Quod si sensum omnem exuerint, & iam incurabiles facti sunt, ipsa nos necessitas & propriae salutis ratio urget, ut quam ocysimè ab illis discedamus, ne ipsilem peccatis cum illis implicemur. Hæc enim illa Christi admonitio pertinet: Exite ab ea popule meus, ne participes sitis delictorum eius, & ne de plagis eius accipiatis. Et notum est Loti exemplum, quem cunctantem angelus sustinere iubent, ne & ipse cum Sodomis pecciterent volentibus male peccat. Deinde non minus Dei gloria requirit, quam nos contra quosvis acerrimè tueri, & saltem hanc nobis cordi esse discessu nostro testari decet. Quis enim huius studio eum flagrare puet, qui impiorum scurriles voces patienter audit, & quaecumq; eidem adversus Christum impie conantur, coram videre potest? De Labo cerè Petrus Apostolus testatur, quod Sodomiorum conversatio ipsi molestissima fuerit. Nam talis (inquit) & auribus iustus cum habitaret inter illos, quotidie animam iustam iniquis illorum factis excruciat. Nihil iam addo de propriis salutis iactura, quando supra monuimus, impiorum conversatione & doctoris auctoritati & bonis moribus plurimum officere. Vehementer ergo errant, qui ex impiorum commercijs nescio quid boni sibi ipsis pollicentur, quasi verò illi ita lutri fieri & convari possint. Nam longè aliud docent sanctorum exempla, quos ex illis potius maculas aliquas contraxisse, quam aliquos illorum conuertisse legimus, &c.

Habemus præterea in his evidens iustitiae Dei argumentum, qui etsi peccata nostra probe norit, et illa iuste punire possit, non tamen punit, nisi nos prius luculentis testimonijs conuincat, ne quæ præteritis & aequum puniuisse videatur. Neg, hoc illi factum difficile est. Ut enim corda nostra inspiciat, et proinde propriae conscientiae testimonio nos conuincere potest: ita passim occurrit multa, quibus cetera nos deatur, si ita opus sit: & si omnia desint, vel minimus pulvis, quem ex nobis contraxere qui nobis seum præstatur, nobis conuincendis sufficere potest. Quod si contra verbi contemptores ille sufficit, quid de

11. Quid cum impijs uerbi contemp- toribus agendum. Pulveris pedum excussio

Psalm. 11.

Quando & a quibus licet ministro discedere.

Math. 23. Act. 13. 18.

Ministri non sine publica contestatione discedant.

Apor. 18. Genes. 19.

1. Pet. 2.

Deus quos punit, prius peccati accusat & conuincit.

fidelium ministrorum laboribus, vigilijs, curis, concionibus, scriptis, morte item et sanguine dicuntur
 quo illi doctrinam suam obfignant? Aut quo preterea sese excubiabunt, quod effugium, quod latrocinium
 querent, qui tunc vindiq, retribus conuincuntur? Eadem est in alijs quos peccatis raris. Contra e
 num ipse Abeli iam mortui sanguis testatur, & vindictam postulat. Et nota est in gentium per
 de Ilici gruibus historia, qua illius eadem patefecerunt, & latrones suo iudicio prodidit, & ab
 Iacobus Apostolus, qui vestium tineas & argenti aruginem auaris in testimonio fore minatur. Do
 bent nos ista excitari, vt fortis nostre memores, a sceleribus abstineamus, in hoc potius tunc
 olim in iudicij die charitatis & misericordia opera de fide nostra testentur, adeo, vt conuicti
 spiritus testimonio aduersus iudicij illius terrores muniamur.

Genes. 4. Caterum ne quis pulueris excusationem pro ludibrio haberet, & quia non desunt, qui nihil peccato
 de expetunt, quam vt abs se ministri discedant, grauem pena iam illis a Domino constituta commu
 nationem infert, & eandem exempli horrendi collatione amplificat. Amen dico vobis (inquit) iudic
 rabilis erit Sodomis aut Gomorrhis in die iudicij, quam urbi illi. Intelligit autem extremam
 Genes. 19. uersalis iudicij diem, ad quem ideo impios hosc ablegat, quia presentis vite felicitate elati, non
 omnes facile contemnunt, nec se vnuquam miseros aut infelices fore arbitrantur, qui potius iustis
 biphjs ex eo felicitate pollicentur, si verbi ministros procul arceant, quoru clamoribus ipsi quatu
 turbari solent. Solent autē prophete Sodomoru exemplū allegare, quando horrenda comperta sc
 lera & eorundem penas grauisimas describere instituerunt. Illos ergo imitatus Christus testatur
 Deut. 29. presenti meminit, vt & sceleris atrocitate arguat, & simul ostendat, quam facile sit Deo illud
 Isate 13. longē grauisimis multare. Nam si Christi uerba probe inspicias, mox patebit, Euangelij et
 Ierem. 13. 49. predicationis contemptum vel conculcationem potius, omnium peccatorum longē maximū & graui
 Soph. 2. mum esse. Solet enim Deus pro peccatorū ratione penas inferre, & grauiora scelerum penas graui
 Ezech. 16. bus multare. At inter Dei iudicia, quibus ab ipsa rerum origine sceleratos homines puniunt, p
 illo atrocius est, quo Sodomis & Gomorrhā vna cum circumiacentibus agris, & pulvis atque res
 igne & sulphure cœlitus immisso excussit, & eius facti tetram atq, horribilem memoriam amon
 ritari reliquit. Nec leuia fuerē illorum scelerum, inter que præter detestandam et horridam
 bus flammis puniendam libidinem, Exechiel fastum, otium, intemperantiam & pauperum inuicem
 contemptum connumerat. At cum grauiora maneant Euangelij contemptores, illos vix graui
 peccata ferendum erit, nisi Deum iniusticie accusare velimus. Nec id obscuro erit, si rem ipsam
 curiamus. Reliqua enim peccata vel simplicem legis diuine transgressionem habent, vel non
 zanti quodam verbi contemptu coniuncta sunt, qui non tam deuota malicie quam uerba cont
 prionis iudicium censerī potest. At qui Euangelij predicationem improbē aspernant, si
 Actor. 7. gratiam reijciunt, quam ille exitium commertis spontē offert, & (quod Stephanus de Iudeis) in
 spiritu sancto resplendunt, illorum planē similes, qui non contenti seditionibus & bonarum legum
 patione, simul etiam legatos pacis contumeliosē & hostiliter multant. Sunt illi indigni, qui
 scatur. Quare si qui hoc ipsum contra Deum audent, hos ille non immerito omni uenia indignos
 car. Nec exempla desunt, quæ tales in presentī etiam seculo miseris modis afflictos esse docent. Qu
 quia iidem ferē in peccatis suis moriuntur, nec habent quod illis præcedant, simul etiam a
 ferorum penis subiacent: quæ causa est, quod illorum sortem Sodomorum sorte in die iudicij
 riorem fore Christus minatur.

Conditio nostri Hæc si propius inspiciamus, facile patebit, quid nobis hodie sperandum sit. Regnant publici d
 seculi. morum scelerum, quæ paulo ante ex Exechiele commemorauimus. Imo execrabiles illa libidines, quæ ab
 illis nomen accepit, inter illos locum habet, qui ecclesie primi antistites haberi uolunt. Nec modica
 leris vindices desunt, verumetiam pro illorum incolumitate reges & populi dimicant: qui & ipsi Eu
 gelium non modò contumeliosē reijciunt, verumetiam ferro & igne persequuntur. Et cum passim
 sentur immanissima scelerum, impune tamen grassantur: soli autem penis digni censentur, quod
 in Christum paulò liberius loquuntur, & atroces illas idolomanias improbant, quibus plerumq
 nati, Euangelio aures præbere decretaunt. Quid ergo aliud huic nostro uoluptati seculo, quam
 cidium ominabimur, cuius executorem multi non temerè Turcam a Deo iam constitutum au
 tur? Et vindi vel sic respiciant Euangelij hostes, quò aeternas inferorū penas subiret fuger
 6. cent

Ceterum cum illi civitati hæc tam dira Christus minetur, quæ Evangelij præcones nec recipit nec audit, poterit hinc, civitatum & reipublicarum incolumitatem in eo versari, si lacum illud & salum offerunt. Ceterum divina gratie nuncium gratis animis excipiant, & Christo ad se venienti hospitium præbeant. Securus enim quid legis sue studiosis Deus promittat, & quam feliciter regna sua ante Christi adventum administraverint, quosque illam amplecti, æternum exitum simul & reipublicam iuxta illius præscripta reformarunt. Quanta item Constantini gloria fuerit, qui ecclesie pacem reddidit, & Evangelij regnum in sese recepit, potius est, quam ut multis exponi oporteat. Theodosium certe, qui pizza prætere studio antecessores omnes superavit, non occultata modo Dei protectione defensam, sed adversus falsos idololatricæ instauratores, Eugenium atq; Arbogastum ventis subito immisisis adiutum fuisse legimus. Quin ipsi experimur, quantum splendor, opum & glorie nostro seculo ijs accesserit, qui Evangelij doctrinam non falso corde receperunt. Nec est quod nobis crucem & persecutionem, invidiosas Evangelij comites, impij obijciant. Has enim nostra meretur securitas & ingratiudo. In-terim non abs re persecutionibus gloriamur, quæ nos Christo conformes reddunt, ad patientiam exer-temus, fidem acutum & quibus eterna gloria præmiû in cælis paratû esse scimus. Sunt hæc probe obser-anda aduersus illos, qui per Evangelij prædicationem respublicas turbari clamât, et idem nobis quod olim Elie Achab, obijciant. Et horum memores qui in magistratu sunt, Evangelij doctrinam fidemq; in Christum constanter prouebant, nec sanctis illorum studijs Deus verax & omnipotens deuit.

Porro tempus est, ut videamus, quomodo commissi sibi munus Apostoli obierint. Egredi à Christi prædicationem penitentiam. At qui regnum Dei prædicare iusti erant, Rectè, nec id illos fecisse Mar-tyrus negat, sed priorem illius prædicationis partem nominans, alteram quoq; comprehendit. Nec du-bitum est, quin penitentiam ideò agendam esse docuerint, quia regnum Dei appropinquet. Nec enim hoc cum fructu doceri potest, nisi euerso prius satanae regno, id quod per penitentiae doctrinam com-positissime fieri potest. Doctrina verò miracula coniungere, quando demonia multa eiecerunt, & oleo unxerunt, & Apostoli. Psal. 45. Iacobi 5.

Deus (vri David ait) oleo læticia unxit præ vniuersis confortibus eius. Et quantum ex Iacobi Epistolâ conspici licet, vniuersis illius in primitiua ecclesia usus fuit, quàm diu sanationis donum dura-uit. Scribit enim, Insirmarum quis inter vos? Accersat seniores ecclesie, qui orent super eum, ungen-tem eum oleo in nomine Domini, & obsecratio fidei saluum reddet laborantem, & eriget eum Domi-nus. Quo loco Papistæ vniuersam suam extremam stabiliti contendunt. Sed inepti nimis multi-ari-um errant. Primum enim sacramentum faciunt, cuius institutio, nisi in scripturis habetur, De-inde perpetuum esse voluit, quod Apostoli certa quadam ratione ad tempus duntaxat usurparunt. Præterea præposterè nimis iam morituris adhibent, quod Apostoli sanationis ergò adhibere sole-bant: quapropter vniuersione sua occidere potius quàm vitam conferre dici poterant. Ita verò suo in-ductio sese prædit supersticio, qua nihil vel audacius vel ineptius in orbe habetur. Illis ergo omis-issis, Apostolorum obedientiam potius & fidem obseruemus, cuius euident argumentum in præsentia pro-ponitur. Poterant enim illos multa absterre, quò minus Christo ipsos mittenti obedirent. Et for-asse dixissent alij: Cur soli nos mittimur? Cur hinc tantum? Cur in loca diuersa? Cur hoc tempore, qui insidarum & periculorum plena sunt omnia? At nihil horum oggannunt Apostoli, sed intellè-ctum suam omnem fidei obedientiam subiiciunt, & proinde Christo proprio & præsentè vruntur. Ho-rum itaq; exemplum bodie imitentur, non ministri modo, verum etiam qui magistratu funguntur, nec ea ad humane rationis calculum reuocent, qua expresso Dei verbo sibi mandari audiunt. Idem primati quoq; & singuli obseruent, nec vllis periculis aut incommodis sese absterre patiuntur. Ita enim fiet, ut in nobis quoq; diuine virtutis indicia appareant, & huius vite officijs desuncti, in cælis viuemus cum Christo Iesu Domino nostro: cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æter-num. Amen.

Rerum publicarum salus undè oritur.

Leuit. 26. Iste 1. etc.

Rom. 5. 8. Matth. 5.

1. Reg. 18.

11. Ut Apo- stoli munus suū obierint.

Oleo unxerunt Apostoli. Psal. 45. Iacobi 5.

Apostolorum obedientia & fides.

Et audiuit rex Herodes (innotuerat enim nomen eius) dixitq; Ioannes qui baptizabat, resurrexit à mortuis, & propterea virtutes agunt

in illo. Alij dicebant: Elias est. Alij uerò dicebant: Propheta est, uel tan-
quam unus ex prophetis. Cùm audisset autem Herodes, ait: Cuius
præcidi caput, Ioannes iste est, is surrexit à mortuis.

Argumentum
& usus presen-
tis loci.

Exposuit nuper Diuus Marcus, ut Christus Iesus discipulos suos ad docendum emiserit, &
erga nos studium, & quam prosperè omnia illis succedant, qui in Dei uocatione fideliter uerum
Sequitur modò presens locus, quo uirgi de Christo & doctrina ipsius iudicia, commemorantur: quæ
occasione deinceps indigna Ioannis Baptiste mors describitur. Quorum consideratio minis præ-
ceet, quia in hoc mundo sperare debeant, & simul simplices ac rudes instituit, ne iniquis uicibus
iudicij offendantur.

Christi nomen
passim inno-
tescit.

Principiò autem Christi nomen eò usq; innotuisse scribit, ut illius fama ad regem Herodem
perueniret. Nec illud temerè ab Euangelistis annotatur. Ita enim omnem ignorantie præcautionem
Iudæis auferunt, dum Christum tam doctrinam quam miracula sic innotuisse docent, ut uerum
tuis esse potuerit. Est uerò hæc magna Dei bonitas, qui non modò saluatorem nobis dedit Christum,
uerum etiam eundem omnibus manifestauit, ne quis præter culpam suam, ignorantia potius, quam
inusto Dei iudicio perijisse uideri queat. Paret hoc euidenter, si salutis humane historiam ab ipsius
origine repetas. Nam primis parentibus illum promisit, & qualis futurus esset docuit, quando de
mine mulieris uaticinatus est, quod serpentis caput sit conculcaturum. Mos uerò promissum
hanc patribus multùm ac sæpe repetitam inculcauit, & Abrahami genus monstrauit, & qui ipse
ptor ille expectari debeat. Rursum uniuersa ipsius mysteria legalibus typis per Moysen illustrauit.
Hunc secuti prophetae, de illius regno adeò perspicuè locuti sunt, ut non tam futura prædicere, quam
rem gestam narrare uideantur. Vbi uerò aduenit plenitudo temporis, & promissus ille saluator
muliere homo factus est, non diutius latere, sed uix dum natus omnis loci & ordinis hominibus an-
nunciari uoluit, sicuti in natiuitatis ipsius historia est uideri. Nunc uerò adultus, non ipse uerò
doctrina & miraculis sese conspicuum reddit, uerum etiam discipulo emittit, quorum ministerium
nisi sui famam eò usq; propagat, ut ad Herodem usque hominem incestum & à regno Dei alienis-
simum, pertingat. Omitto hic, quæ postea contigerunt, quando Euangelij doctrina ad extremam
orbis fines diuulgata est. Nostrum est, eam Dei fidem & industriam obseruare, quam in
die mundo ingratis filij sui cognitionem reuelat, ut nesciam, si ab Apostolorum temporibus
quam maior & lucidior Euangelij lux fulserit. Agnoscamus itaq; hanc illius bonitatem, & ipsi
memores eandem gratis animis amplectamur, ne aliquando omni sublato ignorantia præcautione
rendo Dei iudicio multemur, quod Iudæis Christus apud Ioannem minatur. Ioan. 15.

Genes. 3.
Genes. 22. 26.
49 & c.

Ioan. 5.
Luc. 2. 4.
2. Pet. 1.

Luc. 1. 2.
Matth. 1. 2.

Christus Hero-
di serius inno-
tuit.

At minimè negligendum est, quod cum Christi doctrina iam dudum Iudæam & Galilæam
uassisset, uix serò tandem Herodi innotuerit, ad quem illius cognitio cum primis pertinet, ut non
sue quam communi saluti prospicere posset. Causam eius rei non aliam uideri possumus, quam quod
homo impurus religionis & fidei doctrinam minimè curabat, nec à suis reprobis uis similibus
admonebatur. Est hæc serè regū & principū huius seculi fors. Debat illis comendatissima
gionis causam, cum illos Deus ecclesie sue nutritos constituerit, nec ulli feliciter regnent, nisi qui Dei
filium exoseculantur, & regna sua illi subijciunt. Sed quia & ipsi serè ad libidinem præcautionem
amant, & suorum consilia admittunt, qui illos à grauioribus curis auocant, quò facilius ipsi in
uis dominentur: facile eò deueniunt principes, ut religionis curam nihil ad se pertinerè patant, nisi
quando illa quæstui aut libidini ipsorum seruitura uideatur: & qui illos circumstant aulici, diuitem
quidem suggerunt, quæ ad inanem fastum & libidinem faciunt, curant autem sedulo, ne equi detra-
gione aut uirtute uerba faciens, illos ad meliorem frugem perducant. Sic olim Pharaonis
mam aulici prædicant, & ut hanc ad se per duci curet, aulicos sunt: at qui eadem Abrahami
commendat, nullus inuenitur. Nec dubium est, non desuisse Herodi libidinis & luxus inuentionem
sunt autem qui illi salutarem Christi cognitionem tradant. Sunt hæc nobis obseruanda, ut in
fendamus, si quando reges & principes à Christi doctrina abhorreere uideamus: qui potius illorum
exemplis edocti, quantum impedimenti afferat otium & luxus studium, his calcatis, Dei ueritate
precibus

Isaie 49.
Psalm. 2.

Genes. 12.

precibus assidue vacemus, ut Christum vere amplexi, in illo sancte & feliciter viuamus; & iuxta Pauli preceptum pro regibus & omnibus ijs, qui in eminentia constituti sunt, preces fundamus assidue, ut illos Deus filij sui cognitione illuminare dignetur, & ipsorum studia ad reipublice salutem dirigat.

Sed audiamus Herodis de Christo iudicium. Lucas illum bestiauisse scribit, cum aliquos suorum misisset, qui Ioannem (quem paulo ante decollari curauerat) resurrexisse dicebant. Nec enim minori libertate Christus docebat & arguebat, quam Ioannes antea fecerat. At ubi ab eodem miracula edidit, ut illos Deus filij sui cognitione illuminare dignetur, & ipsorum studia ad reipublice salutem dirigat.

1. Tim. 2.
Herodis de
Christo iudicium
Luc. 9.

Sed audiamus Herodis de Christo iudicium. Lucas illum bestiauisse scribit, cum aliquos suorum misisset, qui Ioannem (quem paulo ante decollari curauerat) resurrexisse dicebant. Nec enim minori libertate Christus docebat & arguebat, quam Ioannes antea fecerat. At ubi ab eodem miracula edidit, ut illos Deus filij sui cognitione illuminare dignetur, & ipsorum studia ad reipublice salutem dirigat.

Tyrannorum co-
natus aduersus
Christum irriti.
2. Tim. 2.

Admonet exemplum hoc, impios tyrannos, dum Dei verbum persequuntur, nunquam illud assequi posse, quod maxime confectum voluit: nimirum ut quieti et securi sue libidini indulgeant. Et cum ministros verbi vinculis constringant, Dei tamen verbum vinciri non potest, & Deus vel libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient. Sic olim Elias, qui ad tempus lauerat, animosior reddit, vel nouos submittit, qui simili, aut etiam maiori libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient. Sic olim Elias, qui ad tempus lauerat, animosior reddit, vel nouos submittit, qui simili, aut etiam maiori libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient.

1. Reg. 18. et 22.
2. Reg. 2. 3. & 6.

Admonet exemplum hoc, impios tyrannos, dum Dei verbum persequuntur, nunquam illud assequi posse, quod maxime confectum voluit: nimirum ut quieti et securi sue libidini indulgeant. Et cum ministros verbi vinculis constringant, Dei tamen verbum vinciri non potest, & Deus vel libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient. Sic olim Elias, qui ad tempus lauerat, animosior reddit, vel nouos submittit, qui simili, aut etiam maiori libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient.

1047. 3.

Principum aucto-
ritas in fidei
causa non cedere
resequenda.

Admonet exemplum hoc, impios tyrannos, dum Dei verbum persequuntur, nunquam illud assequi posse, quod maxime confectum voluit: nimirum ut quieti et securi sue libidini indulgeant. Et cum ministros verbi vinculis constringant, Dei tamen verbum vinciri non potest, & Deus vel libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient. Sic olim Elias, qui ad tempus lauerat, animosior reddit, vel nouos submittit, qui simili, aut etiam maiori libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient.

Herodes exem-
plum animi ma-
le sibi conscij.

Admonet exemplum hoc, impios tyrannos, dum Dei verbum persequuntur, nunquam illud assequi posse, quod maxime confectum voluit: nimirum ut quieti et securi sue libidini indulgeant. Et cum ministros verbi vinculis constringant, Dei tamen verbum vinciri non potest, & Deus vel libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient. Sic olim Elias, qui ad tempus lauerat, animosior reddit, vel nouos submittit, qui simili, aut etiam maiori libertate peccata arguant, & poenitere nescijs penas imminentes denuntient.

1. Genes. 4.
1. Sam. 31.
Matth. 27.

charitati & beneficentia, ut veris nobis consilij non mundi modo calumnias & minas, verum
satanae tentationes superare possimus.

Vulgi de Christi
iudicia.
Malach. 4.

At priusquam dicendi finem faciamus, aliorum quoque de Christo iudicia videre oportet. *Quia enim qui Eliam esse putent, nimirum falsa oraculi veteris interpretatione decepti, quo Malachiam Eliam ante magnum illum & terribilem diem Domini venturum prae-dixit. Quod enim de veritate ad penitentiam exhortatur sint: illi ad Eliam Thesbitis personam restringebant, quae illa in terris rediturus esset. Alij alium quendam prophetarum reuixisse, aut saltem eorum similem spectabantur. Vbi mirum videri potest, quod cum in diuersas sententias scindantur, nullus tamen pro Christo agnoscat, qui reuera erat, licet & temporis illius condicio, et quocumque ille faceret ad quod referantur, quis nam censeretur debere. Promiserat enim redemptorem Deum, quibus humani generis afflictissimis consuleret. Tempus illius Iacob Patriarcha & Daniel certissimis nominibus indicat, sicuti supra vidimus. Exstabant etiam infinita alia oracula, quibus pulchre conueniebant omnia, quae a Christo agebantur. At tamen quidvis potius, quam quod verum erat, de illo sentiant. Et quia promissum redemptorem non agnoscent, in quo omnis salutis fiducia collocari debeat, non praedictum illum in prophetarum ordine recenseant. Talem enim agnoscere oportet, qualis reuera est, non qualem ipsi nobis illum fingimus. Vides ergo quam nihil tribui debeat hominum iudicij, nisi qui ad regnum Dei faciunt. Caeca enim est in illis mysterijs carnis nostrae ratio, nec inquam potest attingere, nisi Dei verbo & spiritu dirigatur.*

Gen. 49.
Dan. 2. 9.

Vulgi ignorantia de Christo.
& periticia.
Marc. 12.

Interim simul obseruabis, quod licet honorifice de Christo sentiant, & prophetam aliquem esse fateantur, eadem tamen non credunt, nec illius doctrinam obediunt. Simile quid de seipsum, quando de censu Caesaris reddendo illum interrogant, &c. *Est hoc proprium impij, quod est in Deum in Dei ministris excusantia dona agnoscent, nec praecleara virtutis ipsorum testimonia agere possunt, eosdem tamen contemnere & odisse non desinunt, quam diu illos praui ipsorum studij obsequium vident. In quorum numero censeretur, qui hodie Diuos in ore habent, et illorum cultum gloriatur, interim verò illorum fidem atque doctrinam hereticos accusant, & excusantiam voluunt. Sed non defendant haec, quando ita solet mundus, qui Veritatis spiritum capere non potest, sed in tyrannum Dei verbum intenti, Christum Iesum amplectamur, qualis in eo nobis proponitur: cui debetur veritas honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.*

Ioan. 14.

H O M I L I A L .

Nam ipse Herodes missis satellitibus prehenderat Ioannem, & uinxerat eum in carcere, propter Herodiam uxorem Philippi fratris sui: quia duxerat eam uxorem. Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur ei, cupiens eum occidere, nec poterat. Herodes enim metuebat Ioannem, sciens eum esse uirum iustum & sanctum, & obseruabat eum, auditusque eo multa faciebat, & cum uoluptate eum audiebat.

Argumentum
& usus praesentis loci.

Postquam Diuus Marcus exposuit, ut Christus discipulos ad docendum miserit, & quam pro-
spere iisdem cesserit eius muneris administratio, mox subiicit absurda & iniqua tum vulgi
magnatum de Christo & doctrina ipsius iudicia. Facit hoc ea ratione spiritus sanctus, ut manifestum
simul & reliqui fideles, exemplis huiusce admoneri, non offendantur, si quando mundum de Veritate
doctrina minus dextere iudicare uideant, quin potius aduersus ista sese preparent, sicuti Christus ubi
bi pluribus docet. At quia simul Ioannes Baptistae mentem facta est, quem Herodes a meritis re-
surrexisset putat, ea occasione mortis ipsius historiam Marcus subiicit, quae Evangelij ministri pla-
nius edocet, quid sibi ipsi de mundo hoc polluantur, quando primum noui testamenti praesentem
indignis modis tractatum uident.

Matth. 10.
Luc. 12. 14.

Caeterum

Ceterum ut plenius nobis haec omnia pateant, principio historiae totius summam & ordinem pro-
 ceptum oportet: qua in re non inutile fuerit, Iosephum legisse, licet is in Philippi nomine aber-
 rari, dum huius loco Herodem alium, nostri huius patrum (ut quidam volunt) nominat. Post-
 quam mortuo magno illo Herode, qui infantes Berlebemicos occidit, filij ipsius, Archelaus, Phi-
 lippus, Herodes Antypas & Lysanias de regno discepissent, Augustus licem ita diremit, ut rea-
 rum totum in tres archias divideret, ex quibus Iudaea quidem cum Idumaea & Samaria Archelao,
 Gallaea autem Herodi Antypae, Lymania Abylena, Philippo (qui Herodiadem, suam ex Aristo-
 bello fratre defuncto neptem, uxorem duxerat) Iudaea & Trachonitis cessit. Accidit vero, ut He-
 rodes Romam evocatus ad Philippum fratrem ex itinere diuerneret, apud quem plusculos dies com-
 moratus Herodiadem deperire cepit, quae illi de nuptijs ipsam compellenti ea condicione assensit, si
 uxorem, quam habebat, Areta regis filiam repudiaret. Quare Romam reuertens, illam secum ab-
 duxit, quam uxoris loco habuit. Docebat tunc temporis Ioannes, & poenitentiae praedicatione homines ad
 regnum Dei preparabat, qui inter alia facinus hoc indignissimum libere & graviter accusavit. Itaque
 Herodes veritus, ne populus, quem rei indignitas haud dubie offendebat, & apud quem summa erac
 lasmis auctoritas res novas moliretur, Ioannem captum in Macherunte asseruari curavit, & eum
 dem postea ab Herodiadem circumuentus (ut suo loco audiemus) occidit. Haec historiae summa est, &
 cuius personae singulae, quoad praesentem locum, nobis modo inspicenda sunt, ubi multa observatu di-
 gissima occurrunt.

Summa praesens
 tis historiae.
 Vide Ioseph.
 lib. 18. cap. 9.
 et 10.

Et in Herode quidem tyrannorum mores & ingenium est videre: quibus hoc cumprimis pro-
 prium est, quod cum sibi quod libet licere putent, omnia pro sua libidine institunt, siquidem aliquid mores tyrans-
 vel lucri vel voluptatis sperare possunt. Quod si quis reprehendat, id demum facinus indignissimum
 est putant, & adversus monitores hostiliter insurgunt. Cuius mali auctores praecipui sunt adulato-
 res, qui eminentis laudibus & ambitiosis titulis aures eorum ita implent, ut nihil praeterea ferre pos-
 sint, quod studijs suis corruptissimis contrarium esse vident. Interim ne sese ad impietatem deo-
 rum videantur, publicam pacem praetextunt, & scelerum suorum correptores pro turbamur & sedi-
 tionam auctoribus habent. Talis olim Pharaon fuit, talis Achab, talis Zedechias, & infiniti alij: Exod. 1. 5.
 qui in praesenti Herodes egregie imitatur. Nam libidine excacatus eius amore ardet, a qua ob-
 cursantur in vitium vinculum abstinere debet, eod quod neptis ex fratre & simul fratris vxor esset.
 Nec contentus, legimus uxorem, qua cum vixerat, rejicit. Praeterea violato simul fraternita-
 tis & hospitij iure, fratris uxorem, illo adhuc vivente, sibi ducit. Et haec quidem non occulte facit, sed
 in publico, & scelus illud suum plus quam canina impudentia omnium oculis ingerit; nec vel fratris
 recordatione vel eiusdem filiae conspectu, quam simul cum matre abduxerat, commouetur, ut de se-
 leris tanti atrocitate cogitet. Ita denique scelus sceleri accumulatur, ut non immerito quis miretur,
 quomodo tellus hominem usque adeo sceleratum ferre potuerit. At ubi se corripit & officij admo-
 neri sentit, mox quasi atroci consumelia affectus excandescit, & pro seditioso populi turbatore in
 carceres adduci iubet eum, qui publica pacis & salutis studio hoc omne faciebat. Sunt haec nobis pro-
 ba obseruanda, ne impiorum calumnijs mox credamus, qui etiam hodie Christi ministros iisdem cri-
 minibus gravant, sed rem ipsam potius inspiciamus, & facile patebit publicas calamitates, turbas
 nem & seditiones, non aliunde frequentius quam ex magnatu libidine exoriri, & eosdem ideò Euan-
 gelij ministros persequi, quod illos affectibus ipsorum corruptissimis obstrare vident. Interim discant
 principes libidinem suam frenare, & principijs obstrare: ne tandem illa abrepti scelera accumularent,
 & verbi divini contemptu atque persecutione, tum sibi ipsis, tum populis suis interitum consciscant. Di-
 scant prius quog, in cessas nuptias fugere, quarum hic ferè finis est, ut aut parum fide sint qua con-
 tra Dei leges ducuntur, aut infinitis alijs malis causam praebeant.

Ingenium tyran-
 norum.
 mores trans-
 norum.

Sed omnino Herode, Ioannem audiamus, qui illius peccatum libere admodum & graviter corri-
 pi. Nec enim in genere dicit, eos inique facere, qui tale quid designat, sed palam ipsi Herodi loquens,
 Non licet (inquit) tibi habere uxorem fratris tui. Quasi diceret: Puras fortassis o Rex, tibi licere
 quod liber, sed longe aliter sese res habet. Nam reges quog, legibus astrinxit Deus, qui eosdem exem-
 ple suo alijs praere vult, simulq, innocentiae & iustitiae tutores atque vindices constituit. Facis ergo
 praeter officium, quod uxorem alienam contrahas. At grauius peccas, quod eandem habes uxoris

Ioannes Herode
 reprehendit.

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

loco. Longè verò grauiſſimum eſt & nulla venia dignum, quòd fratri iniuriam tam atrocem ſibi ſimulq; & coniugij & conſanguinitatis iura libidine pluſquam belluina polluit, &c.

Magiſtratus
Dei uerbo de-
bent ſubſeſſe.
Rom. 13.

1. Sam. 2.

Ierem. 1.

Quo exemplo primum admonemur, magiſtratus quoq; Dei uerbo ſubditos eſſe debere. Quia enim poteſtatem ſuam omnem à Deo acceperunt, hanc illi gratiam debent, ut ſe eidem morigerari prebeant. Deinde poſtulat hoc publica ſalus, quæ ut illis commendatiſſima eſſe debet, ita ex uerbo Dei ſtudio maxime dependet. Præterea non alia re ſuo honori & authoritati melius conſulenti, quam ſi de Dei honore propagando ſolliciti ſint, quando huius uox eſt: *Honore proſequar eos, quos honorauerint; & qui me contemnunt, ignominia aſſicientur.* Ideò legiſ librum penes ſe perpetuò habere iubentur reges, & Ieremia dicitur, quòd ipſum non minus regibus & ſacerdotibus quam populo prophetam Deus dederit. Id quòd prophetas omnes diligenter obſeruaſſe patet ex illorum ſermonibus, quibus reges & iudices officij ſui magna libertate admonuerunt: nec id grauius tolerari uoluerunt, ſed hos potius officium ſuū facere cogitabant, nec ſe maiori honore ab illis aſſeſſi uidebant, quam ſi per illos ab interitu reuocarentur. Fuerunt hi omnes feliciffimi, & in periculo Dei vindicæ atque proteſtore uſi ſunt: cum infelices & calamitoſi è contra fuerint, quicumque Dei ſermonem auſi ſunt obſtere, & uerbi diuini correptiones reiecerunt. Quòd ipſum ſi hodie etiam cogemus quotquot in magiſtratu uerſantur, multò felicius Reſpub. ſuas adminiſtrarent.

Quomodo pu-
blica ſcelera de-
beant corripi.

Deinde miniſtros ſuo exemplo docet Ioannes, ut publica ſcelera ab ipſiſ corripi debeant. Porro diſerte dicendum quàm illa grauiſſima ſint & atrocia, & quia caro uindicæ præterea quæ Dei uerbum conſtanter uergeri oportet, quòd hæc uel illa nemini licere docet. Deinde perſona atque cari debet correptio, ut qui peccarunt, iſta de ſe dici intelligant. Niſi enim id fiat, perſona de alijs agi arbitrantur, & proinde nihilo meliores diſcedunt. Verè enim dixit ille, *Nemini aliquid omnibus dicitur.* Et qui ita concionantur, medicorum ſimiles ſunt, qui de morbis quidem reſta faciunt, ægrotis uerò pharſaca nulla adhibent, quorum uirtute ab interitu reuocentur. Præterea quando in apertum iam eruperunt ſcelera, & illis multi offenduntur, publicè coram omnibus agui debent, & inſtar tubæ uocem miniſter exaltet, ut ſi nihil proficiat, ſaltem alij timore diuini conceptio exempla mala imitari deſinant. Haſ regulas Ioannem obſeruaſſe uideamus, & cum hunc ſanctiſſimos Dei prophetas, quorum libertatem & conſtantiã Apoſtoli quoque ſeruaſſe ſicuti illorum ſermones & ſcripta reſtantur. Haſ quicumq; negligunt, & mundo placere ſtudent, ſi (ut Paulus ait) non Dei ſerui, ſed uentris mancipia & canes muci ſunt, qui & ſibi ipſiſ tandem eccleſiaſ, quas ſua indulgentia corrumpunt, Dei iram conſtant, qua tandem miſere abſumuntur. *Id. Galat. 1. E. ſa. 56.*

Herodes & He-
rodias Ioannem
occuſum uoluit.

Matth. 14.

Porro ad Herodem & Herodiadem reuerſi, quid illi fecerint uideamus. Inſultatibus ueni & omnem ipſum occidendi occaſionem ſollicitè captat: nimirum quòd ſamam ſuam uirginitate rare ſentiret, nec uideret quòd ſe poſſet recipere, ſi Herodes ab Ioanne perſuaſus ipſam dimittere uellet. Quare extrinſecum cupit, ſed quòd cupit effectum dare non poteſt. Primo enim Herodes Ioannem metuebat, ne in illo turba aliqua oriretur, ſi Ioannem occideret, quem plerique eximium Dei prophetam eſſe credebant. Deinde propriæ conſcientiæ reſtimonio conuiſtus, ipſum quoque Ioannem reuererebatur, quem uirum bonum & ſanctum eſſe ſciebat, & proinde illum aliquando audire, & ipſius conſilijs uſi conſueuerat. Tanta enim innocentia uis eſt, ut hoſtes quoque in admittentem rapiat, & Dei uerbum in reprobis etiam ſuos aculeos interdum exerit, ut uel inuiti illud reuerantur. Quòd tamen ad ſalutem non ſufficit, quando illud in ijs non admittunt, quæ conſcientiæ ad illius præſcriptum emendare debeant. Et ſi ſtra ſibi ipſiſ blandiuntur, qui ſe uerbi Dei præſcriptos eſſe iactitant, interim uerò à fidei obedientia abhorrent, qui præcipuus prædicationis uerbi ſcopus eſt.

Miniſtroru uer-
bi ſors.
Ioan. 3.

Eſt autem nobis obſeruanda hoc loco miniſtrorum ſors, quibus peſſimam ſerè ſem per gratiam rependit mūdus, cuius ſalutem illi uicè quarunt. Neque enim ueritatis lucem ſerre uel quæſerunt opera praua ſunt: quapropter ab ipſa mundi origine aſtiduis perſecutionibus ægrotati ſunt, quorum miniſterio Deus mundum ab interitu reuocare ſtudit. Non offendamur et qd quidam

hodie nobis quoque contingat. Consolatur autem, quod tyranni non semper possunt quod volunt. Nam captivos quoque nostros Deus numeratos habet, neque unicum vix diem praeter Dei voluntatem impij Math. 10. nobis eripient. Et frequenter fit, ut impij magistratus eos timere cogantur, quibus ipsi formidolosi esse debebant, quae iustissima tyrannidis poena est. Horum itaque memores Dei vocationem sedulo sequamur, et fortes sumus in asserenda veritate et iustitia: nec deerit sanctis conatibus propitius Deus, qui et in praesenti saeculo tyrannorum furoribus cohercere potest, et tandem hominis sui fidos assertores nostrum regnum suum transferet, ubi vicia et gaudium nunquam finiendo fruuntur, cum filio suo Iesu Christo, cui debetur benedictio, honor, gloria et potestas in aeternum. Amen.

Et cum dies opportunus adesset, quando Herodes in natalitijs suis cenam faciebat suis proceribus et tribunis et primoribus Galilaeae: et introisset filia ipsius Herodiadis, ac saltasset, placuissetque Herodi ac simul discumbentibus, rex ait puella: Pete a me quodcumque uolueris, et dabo tibi. Iurauitque ei: Quodcumque a me petieris, dabo tibi, usque ad dimidium regni mei.

Adiuimus nuper qua de causa Ioannes Baptista in carcerem adductus sit: nimirum quod in- Argumentum et usus praesentis loci. cessam Herodis libidinem ea libertate arguit, qua fideles verbi Dei ministros vix decet. Quo exemplo admonemur, quae in hoc mundo illorum fors sit, qui impios docere et corrigere instituant. At tamen consolationis plenum est, quod Herodes captiuum in pretio habet, et occultis conscientiae stimulis agitur, priuatim audit et consulti, quem publice docentem ferre non potest. Ita enim tyrannorum furoribus Deus cohercet, et intra animos suos conuincit, ut inexcusabiles reddat. Sequitur, ut Herodias diu captam occasione inueniret, qua Ioannes sublatus est. Quo loco multa concurrunt, quae nos de impiorum ingenio, moribus et studijs edocent: quorum cognitio vtilissima et necessaria est, quae facilius illorum infidias euitare possumus.

Primo tempus notatur, et diem opportunum illuxisse scribit Evangelista, quando Herodes natalitia sua celebraturus satrapis et proceribus suis conuiuium pro more instituit sumptuosum et magnificentum. Ex eo sibi occasionem obuenit esse Herodias sperauit, eoque conuiuium sciret fore plenum intemperantiae, et Herodis ingenium nosset, qui ebrius quiduis polliceri et facere soleret. Vix enim fieri potest, ut a conuiujs laetis et opiparis luxus omnis et intemperantia excludatur. Nam libidinate abrepti largius bibunt conuiuia, et sermones ferunt parum verecundos, sibi ipsi ad multam diem sternerunt, de quibus sobrii vix cogitent. Vidit hoc olim Iobus, qui filijs suis conuiuia agitans sacrificare solebat, et pro illis a Deo peccatorum veniam petere. At longe alia mente de his ferens Herodias cogitauit, quae in conuiuiorum luxu vindictae occasionem captabat. Ita vero animi inquieti et veritatis odio flagrantis exemplum praebet. Ioannem enim odio habuit, quod libidini ipsius obstarer, nec dubium est, quin Herodem sepe aduersus illum incitaret: quod licet in vanum fecerit haec, non cessat tamen, sed sollicito omnem occasionem obseruare pergit: adeoque omnibus in laetitiam et gaudium publicum effusus, ipsa furij tristibus agitata caedes et sanguinem spirat. Est hoc proprium omnibus impijs. Sentiunt hi intra sese vehementissimos pessimorum affectuum motus, qui vix veritatis odium gignunt. His ergo incitanti, quiescere non possunt, sed dies et noctes in hoc sunt, ut quod animo conceperunt exequantur, et (ut Christus inquit) prudentiores sunt quam filij luciae, si quid tale agendum sit. Tales postea pontifices quoque et scribas una cum Iuda proditore videmus. Debetur ita nos excitare, ut quae ad salutem nostram faciunt eo maiori studio agamus, nec impios nostrae socordia estimemus, quae pij plerumque laborare solent. Simul vero illius nos pudere debet, qui cum sciamus quo cum hoste nobis res sit, tamen securi omnem bene agendi occasionem praeteriamus.

Habemus praeterea hic statum siue conditionem regni omnibus modis corruptissimi. Flagrat infanda libidine Rex, et incestijs nuptijs seipsum totumque regnum polluit, nec aliquis est qui illum

Natalitia Herodis morti Ioannis occasio praebet.

Iob. 1.

Luce 16.

Philip. 2.

Exempli regni corruptissimi.

admonet, præter Ioannem, quem in optima causa omnes turpiter deserunt. Interim imperator
more gentilitio diem natalem celebrat, quasi illo die omnes gaudere debeant, quo tyrannus truci-
sissimus erat natus. Idem conuiuium sarapis, eribus & primoribus instruit, nullum vero salu-
rum aut pauperum rationem habet, qui interim immodicis exactionibus expulsi, prius
sumptibus posset sufficere. Insuper dum ista fiunt, in carcere detinetur Ioannes, cuius indignitas
tandem funesto conuiuio finem imposuit. Est hic ferè magnorum Regum mos, qui viri bellicosi
susceptis populo suo maximorum malorū auctores fuerunt, tandem triumphos, nuptias, solacia
& conuiuia regalia instituant, ut quod ex bellis populo reliquum est, per ludum absumant. Ita
rim miserrima est sub illis piorum condicio, qui aut fortunis spoliati oberrant, aut carceribus
mersi contabescunt, aut suo sanguine tyrannorum oculos exatiant. Quorum obseruatio ad locum
seruire debet, ut libertatem a Deo nobis concessam eò constantius tueamur, nec illi regem nisi
munera præferamus, quorum potentia nobis aliquando intolerabilis fiat. Simul vero magistra
discant, se diu regnare non posse, si horum mores & vitia imitentur. Illi enim moribus potestate
regna corrumpit, ex historijs patet, & quid Herodi tandem acciderit, suo loco audietur.

Herodias filie
petulantia ad
vindictam ab-
utitur.

Sed ad Herodiadem reuersi, ut hac temporis opportunitate vsa sit, videamus. Vbi regem
mani gloria, ambitione fastu, & fortassis vino quoq; ebrium, iam tempus fore putat, quo salu-
illo impetrari possit. Filiam ergo Salomen subornat, que conuiuium ingressa saluat. Est hæc
corruptissime argumentum, cui sua libido non sufficit, nisi filiam quoq; sui similes reddat. Etiam
exemplum nõ minori infamia imitantur, qui liberos suos hodie à teneris annis ad fastuosum
luxum, ad ebrietatem, ad vsurarias artes, ad deitandum, & alia peccata assuescunt, & in
eborex exercere, vel easdē turpes amores decantare docent. In quibus si quando liberos aliquos
fecisse vident, sibi ipsi mirifice placent, & illis probè consultum putant. Ita verò teneros accen-
ciunt, & illis interitus auctores sunt, quorum saluti vnice studere debent. Ingens ergo Ioan-
parentes habere pios, qui in pietate suos instituant, qua sola facit, ut Deo probari & illo propiti-
possint: quo nomine illam quæsum longe vberissimum Paulus esse dixit.

Herodiadis fa-
lia saltatrix.

Est autem diligentius paulo inspicienda nobilis hæc saltatrix: in qua primum impudica
summa elucet, quando in principum consessu non veretur saltare, & quidem tanta cum lasciuia,
homini impurissimo placere poterit, cui nihil placebat, quam quod libidini ipsius insatiabilem
ret. Vnde verò impudentiam hanc enasam fuisse dicemus? Hinc nimirum, quod & ipsa se
uerat, & saltandi lasciuia iam vulgò recepta & diurno vsu confirmata erat. Solent enim
per longam consuetudinē turpitudinis exultationem exuere, nec inhonestum putant, quod prius
ab omnibus fieri consuevit. Nec dubito puellam hanc istud sibi laudi duxisse, quod suam illig-
litate tam Regi quam reliquis accumbentibus placere audiret. Et fortassis non mecum
tum quibusdam videbitur, quod iuuenula adhuc ex matris iussu coram Rege saltaret, quæ in
patris loco erat. At si effecta consideres, que mox inde secuta sunt, aliud senties. Primum enim
libidinis fomitem nouum Regi suggestit, qui nisi Herodiadis turpi amore sese mirifice trullerit
hisset, nunquam in promittendo tam liberalis fuisset, ut dimidium regni sui polliceretur. Atque
Regis libidinem impudica saltatrix, simulq; causa fuit, ut Ioannis saluaret admonitiones
admitteret. Deinde officij sui ipsum obliuisci fecit, dum illi auctor est, quod regi parere
licetur. Quid verò à Regis officio magis alienum facere potuit, quam regnum saltatrici offerri, &
illi subicere populum, cuius nec ætas nec sexus ad regnandum erat idoneus? Gratia fuit hæc,
grauior a audiemus. Nam religionis quoque sensum omnem impuro homini saltationis lasciuia
Etaculum excussit, cuius rei argumentum euident est insurandum temere susceptum, cuius ser-
sancta est apud pios & religiosos auctoritas. Accedit his indigna & truculenta viri iustissimi
cedes, & saltatrici turpissime illud caput mercedis loco datur, quod ad regni Dei paulo ante
nis saluari doctrina præparauerat. Et ita impietatis mensuram Herodes implet, & inuicem
redditur, de quo aliqua hucusque spes haberi poterat. Nec procul abfuit pena, qua Deus
mortem vindicauit. Mox enim ab Areta rege, socero suo, prelio vincitur, quam eadem
sephus scribit) pleriq; Iudeorum ideò illi accidisse putarunt, quòd Ioannē iustitie præconem occi-
fer: nec multò post eum impura sua Herodiade Lugdunum Gallie in exilium ablegatur. Aliqua

hiscie malis non minimam causam prebuisset constat impudicam puella istius saltationem, qua

hiscie afluantem regis animum eo vsq; deduxit.
Fuerunt haec paulo fusius exponenda, ut hinc de choreis & saltationibus que hodie in vsu sunt,
discernere discamus. Est illud perquam necessarium, quando multos summe dignitatis & auctorita-
tis viros hic errare constat, qui lasciuie huic patrocinantur, ut interim de vulgo Christianorum nihil
dicam, qui omnes modestie terminos transgredi solent, dum saltando furere potius quam ludere vi-
dentur. At primo cogitandum erat, saltationes eiusmodi nunquam in vsu fuisse pijs Dei cultoribus,
quos scriptura nobis imitandos proponit. Nam quod de Maria sorore Moysis, de Dauid & choris
saltantium apud prophetas obijciunt, nimis frivolum est, cum de choris sacris intelligi debeat, in quib;
sola mulieres vel viri soli eximia Dei beneficia carminibus ad eam rem compositis, non sine
decoro corporis motu celebrabant. Saltationes autem, de quibus agimus, a gentibus origi-
nem duxere, quae illis primum inter sacra sua vsae sunt, ita nimirum illas exagitante diabolo, cui su-
persticiosi cultus cum demum gratissimi sunt, si lasciuia & illicitis voluptatibus simul inferuant.
Gentium morem Israelitae imitari fuerunt, quando post peracta vituli aurei sacra lassisse dicuntur.
Polem in ludis & spectaculis publicis saltari ceptum, a quibus tamen antiquitus femina arceban-
tur, ne quid suo sexu indignum viderent. At ubi pudor & honestas exingui cepit, feminae etiam &
virgines admittit, et illis choreae propriae concessa sunt. Tandem longo post tempore ad impudente pro-
grammum est, ut viri feminis intermixti saltarent. Esi perdo passim obtinuerit saltandi licentia, illam
tamen viris grauius & honestis semper displicuisse constat, nec de illa aliter, quam de Herodiadis
& filiae ipsius saltatione iudicandum est. Primo enim quid magis indecorum sexui mulierum, quam
virginum aut feminam a viro quomvis in publico prehensari, trahi, circumagi, & illam spectaculis
omnibus corporibus sui agilitatem lasciuo motu ostentare? Quid a disciplina Christiana alienius, qua
non a malo duntaxat, verum etiam specie mali abstinere iubet, & obscenitate atq; scurrilitatem
inter Christianos vel nominari indignum putat? Neque illud cum vocatione nostra conuenit, quos
Christus abnegatis nobis ipsis & relictis operibus tenebrarum, crucem tollere, & se insequi iubet, qui
nobis modestia, humilitas, charitatis & innocentiae perfectissimum exemplum praebuit. Quam ve-
ri ab his aliena sit saltandi libido, mox patebit si illius effecta consideres, quae non alia sunt, quam
que modo in Herodiadis filia annotauimus. Inflammatur enim libidinis igne concupiscentia, datur
sustentandi & machandae occasio, officij & conditionis suae obliuiscuntur, qui mundo mori & Deo im-
mune debebant: accedunt sermones lasciuiae, promissiones inconsideratae, amantium obrestationes &
peritria, & frequenter rixae & pugnae incidunt, quas non raro caedes miserabiles comitari solent.
Nec est quod aliquis obijciat, ista non semper fieri. Fateor enim: ac vix vnquam saltari dico, quin
salem aliqua fiat eorum, quae modo recensuimus. Et si nihil aliud fiat, certe concupiscentiam car-
nis & oculorum a choreis abesse nemo sanus dixerit. Si enim illa non ibi regnat, cur non viri soli sal-
tarent, cur non sole feminae & virgines choreas ducunt? cur cum illa potius quam altera saltare iu-
uat? cur puella hunc potius quam illum sibi saltatorem obuenire cupit? Atqui Ioannes concupiscentiam
carnis & oculorum inter ea, quae ex mundo sunt, numerat, quibus qui delectantur, eos a patris
dilectione alienos esse scribit. At ubi nulla est Dei patris dilectio, ibi nec Christus est, qui patrem no-
bis reconciliauit. Vbi Christus non est, ibi peccatum est, ibi mors est, ibi interitus est & damnatio.
At nullam (inquunt) Dei mandatum exeat, quo saltare prohibeamur. Audio. Sed cum ea probi-
biti constet, quae a saltatione seungi non possunt, hanc quoq; diuinis legibus vetitam esse fateamur
oportet, nisi cum ratione in sanare libeat. Iubet Dominus ne concupiscas uxorem, filiam aut ancillam
proximi tui. Multo minus ergo concupiscentiae tuae tantum indulgere debes, ut eas contrectare ve-
lis, & tibi saltatrices deligere, quas concupiscere nefas est. Et cum Christus illum in corde iam adul-
terum commississe dicat, qui uxorem alterius viderit ad concupiscendum illam, quid de ijs dicemus,
qui lasciuo intuitu non contenti, illam manibus prehensant, contrectant & petulant saltatione hinc
inde rapiunt, ut afluantem carnis cupiditatem aliquo modo foueant? Nonne praeterea Christus, ut
bonas arbores faciamus & fructus bonos, nisi excindi & in ignem abijci libeat. At quis obscuro bo-
nam arborem esse dicit saltationem viri cum femina, cuius fructus adeo malos esse constat? Sed
alibi aliqui obijciunt, ferri posse saltationes, si abusus tollatur, & eadem modestie legibus coher-

De choreis & saltationibus Christianorum.

Exod. 15. 2.Sam. 6. Iere. 31.

Saltationis origo.

Exod. 32.

Saltationis turba pundo.

1.Thess. 5. Ebbes. 5.

Math. 16. Rom. 13.

Math. 11. Ioan. 13. 15.

Saltationis effecta.

Obiectiones diluuntur.

1.Ioan. 2.

Exod. 20.

Mathei 5.

Matth. 12.

ceantur. Quibus ego respondeo, hoc perinde esse, ac si aliquē cum ratione insanire iubeas. Quam
modestie locus erit in ea re, qua soli lascivie servit, & pravis cupiditatibus fomites suggerit? Dicitur
præterea nullum omnino usum bonum esse posse rei per se male & illicitæ, nec sufficere, si quædam
ternos gestus modestiam & honestatem præ se ferant saltatores, nisi simul concupiscentiam
regunt, quod non alia ratione fiet, quam si oculos quoque a contemplanda vanitate, necdum manus a
rectandis alienis auerterint. Quod si concupiscentiam carnis resinxerint, mos saltationis illas non
vnius usus facient. Hæc & plura alia huius generis olim sanctissimi patres viderunt, qui Conci-
lium de heretico publicis consueverunt, Christianos homines a choreis & lascivis spectaculis arcedenda
& hodie non vulgarem laudem merentur pii magistratus, qui licentiam istam sanctis legibus obno-
cent, quæ si non alio, certe hoc vno nomine Christianis exosa esse debebat, quod ista occasio lascivie
simul vtrum, Ioannem, indignam mortem obire contigit.

Psal. 119.

Herodis uanitas & inconfiderata promissio.

Hof. 4.

Parentum auaritia liberorum prodigalitate punitur.

Mundus in diuinis parcissimus est, in turpibus prodigaliss.

Sed restant quedam de Herode dicenda. Placuit illi lasciuia & impudens saltatrix. Placuit &
reliquis conuiuus, qui & Regis similes erant, & illi in omnibus assentari assueverant. Ipsi ergo ad
num erari merentur, quibus eadem vanitas hodie sic placet, ut illius patronos sese præbere non
deat. Deinde libidine & vino inflammatus Herodes, se puella daturum promittit, quæ quædam
usq; ad dimidium regni sui, & promissionem inueiurando confirmat. Ad hoc verum est, quod non
& mulieres cor hominis auferre propheta dixit. Quam indignum enim rege facinus hoc fuerit, magis
temerarium, supra diximus, & cuius id facile intelliget, qui regis officium considerauerit. Quis
boni reges de successoribus dignis sibi diligenter prospicere, et in eo potissimum populi & reipublice
rem testantur. Quis ergo bonum principem dixerit, qui vel minimam regni partem in impudicis
ij, aut lasciuia puella potestatem venire velit? Nec præteriri debet hoc loco, quam in seculum
Herodi Magni sua tyrannis, qui ut regnum suum stabiliret, humana simul & diuina iura curauit,
nec in alieno modo, quos regnum affectare suspicabatur, verum etiam in uxorem Mariam &
liberos, Alexandrum & Aristobulum, crudelissimè & grauatissimè. At illius filius, de quo hic agitur,
effreni prodigalitate dimidium regni lasciuia & turpissima saltatrici promittit. Eius hoc frequenter
ut quæ infinitis laboribus parentum contra ius & fas corrasa sunt, a liberis postea & nepotibus
res turpissimas & homines nullius pretij, lenones, mimos, scurras, scorta & alios eius summa prædi-
gantur. Vbi simul humani ingenij peruersitas obseruanda venit, qua fit, ut nullorum sumptuum
res turpes eos pigeat, qui in rebus honestis & diuinis parcissimi & foratissimi esse solent. Quæ
in Herodis regno pauperes et famelicos fuisse putabimus, quos ille profusus neglexit, interim seipsum
coniuuium luxuriosissimum instruit, & insuper regni dimidium puella meretricijs artibus
Ecce pollicetur. Fium eius generis multa hodie, non modò in Regum aula, verum etiam a priuatis
minibus, qui cum in ijs quæ ad Dei cultum, ad pauperum subuentionem & honesta studia facerent,
tenacissimi sint, interim in vestium luxum, comestationes, ludos, venationes, scorta & sumptuosum
patrimonium consumunt. De temerario Herodis iuramento sequenti Sermonem dicitur, si Deus
vellet. Nostrum fuerit mundi artes & studia agnoscere, ut illius insidias caueret, nosq; Christo incolumi
seruare possimus, quoad illi nostra opera vni placuerit. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & pro-
restas in æternum. Amen.

H O M I L I A LII.

At illa egressa dixit matri suæ: Quid petam? Illa uerò dixit: Caput
Ioannis Baptistæ. Et ingressa statim cum festinatione ad Regem, peti-
uit dicens: Volo ut protinus des mihi in lance caput Ioannis Baptistæ.
Et dolore affectus Rex, propter iurandum eosq; qui simul accum-
bebant, noluit eam reijcere. Missosq; confestim spiculatorum, iussit inferri
caput eius in lance, deditq; illud puellæ, & puella dedit matri suæ. Quo audi-
to uenerunt discipuli eius, & sustulerunt cadaver eius, posueruntq; il-
lud in monumento.

Hof. 4.

Historia Ioannis Baptiste non modo indignam ministrorum Dei sortem in hoc mundo continet, Argumentum & usus presens
 Verum etiam docet, quibus causis impij adversus Veritatem irriterentur, quantas item in illis & uisus presens
 res habeat Veritatis odium, qua deniq; pertinacia & quibus dolis causam suam agant, ut quod
 animo conceperunt exequantur. Facit huc cum primis Herodias, que ut libidini sue consulat, Ioan-
 nem occisum vult, & quamvis haec frustra laborarit, non cessat tamen occasionem omnem ca-
 pere, que illi tandem in Herodis natalitij commodissima obuenit. Cum enim regem gloria inani
 simul & vino inebriatum videret, filiam subornat, que lasciuia saltatione illius libidinem magis in-
 flammet, & ad promissa temeraria excitet. Nec illam spes sua fefellerit, quando Herodes, se illi quid
 vis daturum esse pollicetur, & pollicitationem iureiurando confirmat. Qua regis temeritate, ut im-
 pia & impudica mulier ad occidendum Ioannem abusa sit, in presenti ita describit Marcus, ut mul-
 ta simul comprehendat, que ad nostrae fidei & vitae institutionem faciunt: de quibus singulis ex or-
 dine dicemus.

Et primò quidem puella exiuisse & matrem consuluisse dicitur, quid nam potissimum peteret. Puella ex ma-
 tris consilio pe-
 tit caput Ioan-
 nis Baptiste.
 Videri mirum videri potest, lasciuam saltatriculam matris suae adeò obseruantem fuisse, ut absq; illius
 consilio nihil sibi faciendum putaret: cum pij & honesti parentes liberos suos ferè inobedientissimos
 & contumacissimos experiantur. At nouerit illa matris ingenium, nec aliud ab illa consilium ex-
 petebat, quam quod illius libidini & improbae cupiditati seruiret. Et ita natura comparatum est,
 ut improbi liberi parentibus suis similibus libenter obtemperent, qui pij & sanctis piorum parentum
 iussis nunquam sese accommodarent. Deinde haec ita fieri proderat, ne quid ex composito agi videret-
 ur. Porro mater de Regis promissione edocta, illam caput Ioannis postulare iubet. Nec mora, re-
 dit in conuiuium impudens saltatrix, & insigni audacia simul & impudentia, Volo (ait) ut proximum
 dea mihi caput Ioannis Baptiste. O crudelem impudentiam, & crudelitatem impudentissimam. Hor-
 rent natura à vulnere & sanguinis aspectu mulieres. At ista vix dum nihil adhuc, caput cruen-
 tum & recens abscessum sibi dari vult, ut illud in lance instar feruli laurissimi ad matrem deferat;
 ne illam in tanto principum consensu eius peritiosis pudet, que illi turpissimam amissi pudoris et ani-
 mi ab omni humanitate alienissimi suspicionem apud omnes bonos et cordatos viros conflare poterat.
 Sed elucet hic quantum possit apud impios Veritatis odium. Habent istae promissionem à Rege am-
 plissimam & quiduis acquirendi occasionem. At omnibus que in mundo optari poterant, caput Ioan-
 nis preferunt. Cuius opinionis non alia causa est, quam quod ille ipsarum libidini obstabat, nec ferre
 poterat Herodias, ut ab ipso arguatur. Est hoc proprium impij: qui cum nihil perinde adisse soleant
 ut Veritatis laudem, illam quoq; extinguunt cum primis optant. Ita enim demum se felices fore arbitran-
 tur, si nemine prohibente turpissimis suis affectibus indulgere possint. Nec desunt etiam in alijs hi-
 storij huius generis exempla. Isabell certe olim Eliæ caput potius quam quiduis aliud habere cu-
 pitabat. Et impij Zedechie aulici Ieremiam multò intolerabiliores putat, quam Chaldaeos, à quibus
 gravissima oblatione premebantur. Quin Christum ipsum postea Iudaei tanto studio ad crucem depo-
 serunt, quasi tunc demum ipsorum genti consultum sit, si ille mortem subeat. Facit huc quod in Apo-
 calypsi scribitur, terrenos homines muneribus hinc inde transfmissis suum gaudium testaturos esse, si
 quando Veritatis testes siue praecones occidi contingat, quorum doctrina sese excruciaci senserunt.
 Vbi simul elucet admirabilis verbi diuini vis, cuius sensu Herodias ita tangitur, ut Ioannem ne ca-
 pitum quidem & vinctum ferre possit. Nec enim vinciri potest Dei verbum, sed impiorum quoq;
 animis obstruit, dum ipsius ministri in carceribus detinentur. Quare miserè admodum falluntur,
 qui sibi ipse securitatem promittunt ex ministrorum morte, que ipsis plerunq; maiorum malorum cau-
 sam afferre consuevit, &c.

Puella ex ma-
 tris consilio pe-
 tit caput Ioan-
 nis Baptiste.

Quam graui
 ueritatis odio
 impij laborentur

1. Reg. 19.
 2. Tim. 2.
 37. & c.
 Matth. 27.
 Apoc. 11.

Verbi Dei vis,
 2. Tim. 2.

Herodes ad
 puellae petitio-
 nem indoluit.

Infelix impio-
 rum conditio.

gnitionem Herodes, qua motus Ioannem crebro, nec ilibenter audivit. At quia libidini esse ad-
xit, monitori fido non obtemperat, sed in vinculis detinet, quem tueri debebat. *Mox libidinis ar-
prius, promissione & iuramento temerario fidem suam obstringit. Vbi se circumuentum & captum
videri, dolet quidem, sed quid faciat non videt. Nefas esse intelligit, hominem innocentem occideri.
E contra vero irgetur iuramenti religione & conuiuarum presentia, ne illi hominem suum
existiment, si promissa prestare decreuerit. Et hic preposterè religiosus est, cui antea iustus fuerat
et sanctum coniugij vinculum dissoluere, fidem uxori datam fallere, simulq; divina & humanam
violare. Est hæc omnium eorum fors, qui carnis affectibus ducti, hominum potius quam Di-
nos & iudicium verentur. Habent quidem in cordibus suis naturæ legem & à propria conscientia
se se accusari sentiunt. Quò fit, vt Dei verbo interdum assentiantur, & dolore quodam sese affici-
tiant, si quid contra ius & fas agendum fuerit. At quia carnis affectibus simul locum dant, & ma-
mana rationis consilia audiunt, inefficax & inutilis est dolor iste, imò periculosus, quando pro-
ximam quamq; infamiam subterfugiant, peccata peccatis accumulare solent: quòd Dauid copiose
accidit, donec Dei timore correptus, de peccato suo reuera dolere cepit. Obseruent istud, qui nec
nisi principio obstent & serid agant salutis negotium, tandem magno suo malo experiantur, quòd
cum Deo ludent, & seipsum vanissimorum peccatorum blanditijs lactare.*

De iureiuratio. At quia Herodes propter iusiurandum puella petitionem admisit, adeoq; parricidium locu-
ramenti preteritu excusauit, nec hodie desunt, qui similia eodem argumento defendere solent, de-
randi ratione quadam dicenda erunt, quæ ad presentis loci tractationem sufficiant. Est autem
iurandum promissio solennis, qua Deum eorum que pollicemur testem, & fidei violatæ vindictam
stitimus. Vfus illius est in rebus dubijs & controuersis, quas eius auctoritate vel confirmari
dirimi oportet, qui tam nos quàm reliquos omnes excelsit, & cuius fides apud omnes terra & in-
bitata habetur. Est is vnus Deus, per cuius solius nomen iurandum esse, omnis scriptura docet.
lus enim ille cordium arcana nouit, solus vera dicentes tueri, solus item perfidos & peruersos
re potest. Quæ causa est, quòd sancti martyres olim iusiurandum ad fidei confessionem petenti-
putarunt, & nota est illa Ambrosij ad Valentinianum Imperatorem scribens sententia, quòd
est iurare, nisi eius, quem testaris fidei tue præfulem, diuinam potentiam confiteri. At quia
nomen adhibetur, quòd ille in vanum & temerè usurari non patitur, duo hic præcipua obser-
da sunt. Primum, ne temerè suscipiatur iusiurandum: quòd facit, vt non nisi in re graui illi iu-
mur, & quidem serid, nec absq; religione. Deinde, ne illud quibusuis committatur, quorum fides
religio non temerè suspecta est. Præterea ne quid iuramus quòd cum Dei voluntate pugnet, & ab
officio nostro alienum sit. Alterum est, vt quòd iurauimus, sanctè præstemus. Cum enim
mendacium Deus exosum habeat, non potest non illi execrabilis censeri, qui quis sub ipsius prætextu
& nomine mentiri non veretur. Viderunt hoc Ethnici olim, apud quos turpissimum factum
fuit, fidem datam fallere, nec desunt exempla, quæ in eos Deus edidit, quos aut temerè aut falsè iu-
rare non puduit. Hic tamen probè obseruabis, ea demum iuramenta præstari debere, quæ & iuris
cepta sunt, & in quibus nihil impium aut iniustum siue iniquum promiseris. Nam si in eo erratum
fuerit, fatius erit peccatum agnoscere & de illo penitere, quàm præstando quòd impie iurasti, sol-
lus sceleri accumulare. Qui enim sub diuini nominis prætextu faciunt quòd impium & iniustum est,
hi Deum sceleris autorem constituunt, quasi illo vrgente & cogente illud faciant. Peccatis ergo
Herodes dum temerè iurat, & idem maiori scelere temerarium iuramentum præstat, quòd ad
parricidio præstari non poterat. Rectius multò Dauid, qui cum ira abreptus iurasset, se Na-
domum omnem delecurum esse, vbi Abigaelis oratione mitigatus est, manus abstulit, nihil enim iu-
ramenti religionem veritus, quòd non nisi innocentis sanguinis effusione impleri poterat. Est ergo
probè tenenda Isidori regula: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum, quòd
incautè vouisti, ne facias. Erant hæc ijs obseruanda, qui uota monastica tulerunt, quibus incautè
stulti homines ad ea sese obstringunt, quæ vel palam impia sunt, vel vires humanas superant, & ma-
rum sceleris causam præbent. Iis item, qui mercenariam militiam, & quicquid illa maioris par-
derum religione defendunt, quibus sese exteris principibus temerè & iniquissime obstringunt, &

Rom. 2.

2. Sam. 11. et 12.

De iureiuratio.

Hebr. 6.

Deut. 6.

10f. 23.

1. Iste 65. etc.

Lib. 5. epist. 30.

Exod. 20.

Leuit. 24.

1. Sam. 25.

Ca
lari in
fuisse
Regum
pau e
Dies
cum il
funt
scant
si hom
dem r
Si
tem de
causa
Flam
tempo
die fas
meret
meo r
die m
ber, v
mori
datur
horrio
fert,
ne con
ni r
feru
que se
quod
Prop
tus,
re ius
confi
comp
per fer
iudici
dias,
ad po
pisti
lique
stant
cau
à luc
ribus
omni
a qui
Cetero

Ceterum ad Herodem reuerſi, illius quoque conuiuias videamus, propter quos Ioannem decol-
 leri iuſſi, ne parum religioſus iuriſurandi obſeruator haberetur. Patet hinc illos corruptiſſimos
 fuiſſe, quando ne vnus quidem reperitur, qui in re indigniſſima ſeſe interponat. Atqui tales ſere ſunt
 Regum aulici, qui vbi illis oſſentiri in animum induxerunt, ad omnia conuiuent, vt & ipſi princi-
 pum exemplo lucentioſius peccare poſſint. Deſcribit horum mores graphice Hoſeas cap. 7. his verbis:
 Dies (inquunt illi) eſt regis noſtri: fecerunt principes egrotare vtre vini iungit rex manum ſuam
 cum illuſoribus. Tales autem in pretio habentur, regum menſe aſſident, eorundem conſilijs incer-
 ſunt, cum inter ſi ſidi monitoris aut exulenti, aut in vinculis teneantur, aut morte penas luant. Di-
 ſent autem Herodis exemplo non reges modo & principes, verametiam privati quique, quam noxia
 ſi hominum improborum conſuetudo, qui vt multorum ſcelerum occaſiones praeſent, ita volentes pe-
 dem retrahere multinariam impedire ſolent, &c.

Sequitur ipſa Ioannis mors, cuius ſingula circumſtancia aliquid habent, quod ad rei indignita-
 tem declarandam faciunt. Primo enim rex ebrius inter pocula fert capitale ſententiam, non vlti-
 ma cauſa, quam inceſſi ſorti & impudentis ſaltatricule peritione motus. Atqui olim Porcius Cato L.
 Flaminius e numero Senatorum ſuſtulit, quod in provincia quendam damnatū ſecuri percuiſſer, vt
 tempore ſupplicij ad arbitrium muliercule, cuius amore tenebatur, electo. Multo minus ergo Hero-
 dis facinus aliquis probus & cordatus probare poterit, qui innocentem damnare non eſt veritus, vt
 meretriciſſima gratificaretur. Nec moras ſatelles ſue miles impurus ex ſtipatorum regis nu-
 mero mititur, qui ſententiam iniquiſſimam exequatur. Solebant enim veteres in ſoneibus pleſten-
 dis militum opera vti, cuius rei exempla non modo Romanorum, verumetiam ſacra hiſtoria ha-
 bet, vbi Solomonis res geſtas deſcribit. Miles vero iſte non in publicum producit Ioannem, ſed in car-
 cere illum occidit: quod vt contra morem ſit, ita pijs non poteſt non moleſtiſſimum eſſe, qui publice
 mori cupiunt, vt fides ipſorum & innocentia omnibus teſtata ſit, vtq; ſpectatorum precibus adiuuen-
 tur, inter quos plerumque aliqui boni & pijs intereſſe ſolent. Sed ne hoc quidem beneficio Ioanni frui
 datur, quem in retro carcere prophanus miles decollat. Qui idem caput ſanctiſſimum, cruore adhuc
 horridum, luxurioſo conuiuiu infert, & laſciuue ſaltatricule tradit, que illud mox ad matrem de-
 fert, quam credibile eſt, non oculos modo hoc tam nefando ſpectaculo ſatiariſſe, verumetiam om-
 ne conitij & conumelie genus effuſiſſe, quod non multo ante aduerſus Ciceronem Fulvia Anto-
 nij vxor fecerat. In his vero incredibilis Dei longanimitas elucet, qui ſanctiſſimum virum &
 ſeruum fidelisſimum tam indignis modis tractari paſſus eſt. At quod hic fecit, hoc ipſum olim quo-
 que factum eſt, quando non minori ſenectia in prophetas impij graſſati ſunt: & eodem pertinet,
 quod cum in Apoſtolos eadem iniuſticia & crudelitate mundus vrteretur, vindictam diu diſtulit.
 Proponuntur autem ea in hunc uſum, ne offendamur, ſi quid ſimile hodie contingat. Cogitemus po-
 tius, nos in afflictionibus Chriſto conformes fieri, Deum vero fidelem eſſe, nec vnquam admiſſurum
 vt ſupra vires tenentur. Conſoletur praecerea, quod non hic modo pijs conſolationibus Deus ſuoſ
 conſolatur, verumetiam iſdem premia propoſuit ampliſſima, quibus ipſorum tribulationes abunde
 compenſabit. Cum Chriſto enim in regno patris ſui edent & bibent, qui in tentationibus cum ipſo
 perſeuerarint. Quoad vero impios tyrannos, non dormitat Deus, iuſtus ſcelerum vindex, cuius
 iudicium nemo ſubterfugiet, licet interdum ſuorum oblitus eſſe videatur. Senſit hoc impura Hero-
 dis, quando cum marito inceſto exulauit, & ſue impunitatis atque tyrannidis ſedam memoriam
 ad poſteros tranſmiſit. Quod non illi ſoli accidit, exempla aliorum docent, qua hiſtorias legentibus
 poſſim occurrunt.

Postremo de diſcipulis agitur, quos magiſtri ſui corpus, quod inhumatum crudelis carniſex re-
 liquerat, ſepeliuiſſe, & inde Chriſto rem omnem nunciauiſſe, Euangelisſta ſcribunt. Eſt hoc fidei con-
 ſtantis exemplū, quo & pietatis officium praestant, nec ſe adhuc eius doctrine pudere ceſtantur, cuius
 cauſa Ioannes indignam mortem ſubierat. Imitata eſt hos primitiua eccleſia, quando Stephanum,
 a ludais lapidatum, ſimiliter ſepultura mandauit. Imitetur eodem nos quoque, vt mortuus praecepto-
 ribus gratitudinis officium praestemus, & in periculis quoque fidem profiteamur, qua dum vita eſſent
 omnia gloriati ſumus. Eſt enim immanis plane illorum inhumanitas, qui eos conuiuijs proſcindunt,
 a quibus ſalutis doctrinam hauſerunt, ſi quid praeter expectationem ſibi accidere videant. Admonet

Herodis conu-
iuit.

Ioannis decol-
lato.

1. Reg. 2.
3

Longanimitas
Dei exem-
plum.

Matth. 5.
Rom. 8.
1. Cor. 10.
2. Cor. 1.
Pſalm. 31.
Luc. 22.

Diſcipuli totius
corpus ſepe
liunt.
Matth. 14.
Act. 8.

Quid officij
defunctis ac-
beat impendi.

Genes. 3.
Ioan. 12.
1. Cor. 15.
Amos 2.

1. Cor. 6.
Ioan. 5.
1. Thef. 4.

mur preterea, qui defunctis impendi debeat. Nulla sit hic superstitiosarum ceremoniarum mentio, nec illos sancti viri ossa sue reliquias collegisse, aut eundem nescio qua Canonisatione inter Deos ruliisse scribitur. Solius sepultura honorem ipsi impenderunt, cuius institutio ad Deum ascribitur. fertur, qui Adamo dixit: Terra es, & in terram reuertetur: quam item resurrectionis symbolum ex ijs facile patet, quae de hac ab ipso Christo apud Ioannem, deinde à Paulo quog. ad Corinthios dicitur. Debemus ergo hanc quog. defunctis praestare, ne dum illorum corpora contumeliose abimus, inhumanitatis accusemur, vt Moabitae olim, quos Deus omni venia indignos dicit, eo quod ipsa regis Idumaei combussissent. Quod in Christianis hominibus eo magis obseruari debet, quatenus corpora Christi sanguine suo in rempla spiritus sancti consecrauit. Curandum tamen, ne superstitiosis exequijs & immodico luctu, vel Christi merito aliquid derogemus, qui in se credentes a morte in vitam transire ait, aut gentium similes reddamur, quae spem resurrectionis ignorant. Exiit Deus, vt vera fide illuminati, vitam huius cursum sancte consummemus, & coronam iustitiae afferamus in Christo Iesu, cui debeat benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

H O M I L I A L I I I.

Et congregantur Apostoli ad Iesum, & renunciauerunt illi omnia, & quae egissent, & quae docuissent. Et ait illis: Venite uos soli in dilectum locum, & requiescite pusillum. Erant enim multi, qui ueniebant, & abibant, ut ne cibum quidem capere uacaret. Et abstin deserunt locum nauigio seorsum. Et uiderunt eos abeuntes turbae, & agnouerunt eum multi, & itinere pedestri ex omnibus urbibus concurrerunt illas, & praenerunt eos, conueneruntque ad illum. Et egressus uidit turbam multam Iesus, & misericordia commotus est super eis, quia erant uelut oves non habentes pastorem, & cepit illos docere multa.

Argumentum
& usus pres-
sentis loci.

Utm Apostolorum Iesu Christi legationem supra exposuisset Marcus, illi praecalam de mundo fors sit, & quantarum crudelitate tum astutia impij illos persequi soleant. Ne quis tantae doctrinae successu desperet, modò ad Apostolos reuersus, quid tam ipsi quam Christus fecerint, postquam Ioannes indigna morte sublatus fuit. Et Apostolos quidem ad Christum rediisse, qui primum quidem illos humaniter exceptos quiete & otio sancto recreauit, mox uero magnum fructum ad docendi munus et miracula redijt. Vbi docetur, Veritatis doctrinam nullis tyrannorum uicibus impediri uel exingui posse, nec Deum unquam illorum studijs desuauum esse, qui in eius propagatione fidelem operam nauauerint: id quod omnium seculorum exemplis iam inde ab ipsa mundi origine probatum est, & hic abunde patebit, si singulas huius loci partes paulò attentius inspiciamus.

Apostoli ad
Christum re-
uersi, illi om-
nia quae ege-
runt renuntiam.

Primo de Apostolis agit, qui cum à Christo uini essent emisti, & hactenus diuersi in loca cuiuissent, ad Christum rursus congregantur, & illi omnia renuntiant, adeoque rationem reddunt, quae fecerunt & docuerunt. Nam felici successu illos uisus fuisse, supra indicatum est. Vnde solationis plenum est, quod licet Ioannem Herodes occiderit, non desunt tamen qui eandem doctrinam proponunt, in quos illi nihil licet, quibus fideliter suo officio functi, tunc ad Christum redierunt. Nec enim impiorum tyrannidi ita habenas laxat Deus, vt quiduis illis in quo uis licet, sed vt in suis limitibus constituit, ad quos fluctus suos deponat, ita tyrannorum quoque furtores certis finibus coartat, quos illi nunquam transgredi poterunt. Exempla eius rei passim in prophetarum & regum scripturis occurrunt, & eodem pertinet, quòd cum Christus à sacerdotum feruis caperetur, nihil illis in discipulis licuit, ipso nimirum dicente: Si me queritis, sinite hos abire. Quid, quòd cum Herodes Stephanus lapidatus esset, & persecutio grauis ecclesiam maxima ex parte dissipasset, Apostoli tamen in urbe intacti & illasi remanserunt, qui praeter alij periculo expositi esse uidebantur. Ergo consolatio argumenta petenda sunt, si quando impij Veritatis hostes ecclesiam totam uersuri uidentur.

Iob. 18.

Ioan. 18.
Act. 7. 8.

At hic simul officij admonentur ministri. Non incerti vagantur Apostoli, sed à Christo emissi, ministrorum
quod ille commisit predicant, & ubi hoc fecere, ad eundem redeunt, & illi sue functionis rationem verbi officium
reddunt. Debet hoc omnes ministros, ut se à Christo missos esse intelligant, & proinde non incertis do-
ctis vel seipos vel alios circumducant, sed quod à Christo acceperunt, ecclesijs fideliter tradant. *Matth. 28.*
Carent autem, ut ministerium suum Christo probare, & huic illius rationem reddere possint, nec cor-
rupti & infelicis mundi iudicium curent, cui quotquot placere student (ut Paulus in propria causa *Galat. 1.*
de semetipso pronunciat) ij Dei ministri esse non possunt, quando duobus dominis simul seruire im-
possibile est. Adhuc ad Christum omnia sua referant, huic omnem sui ministerij effectam & gloriam *2. Cor. 3.*
scribant, qui solus nos idoneos reddit, & solus incrementum dare potest, sine quo frustra mini-
stri plantant vel rigant, ut multis Apostolus docet. *1. Corinth. 3.* Sunt ergo Apostolorum multum
similes, qui pro suo arbitrio omnia faciunt, neq; ad reddendum rationem possunt adduci, interim
vero rebus gestis perinde gloriantur, ac si suo studio & industria omnia confecerint.

Sed Christum videamus, qui Apostolos multo labore defessos in locum desertum secedere, & ali-
quantiisper quiescere iubet. Causa assignatur, quod tanta fuerit venientium & abeuntium turba, ut
ne cibum quidem sumere illis vacauerit. Ad eò non terruit populum Herodis tyrannis & indigna
humilis mors, ut potius nouo studio & zelo erga illius doctrinam inflammatus esse videatur.

Est autem ingens humanitatis Christi argumentum, quod discipulos nihil tale petentes quie-
scere iubet. Hinc enim patet, illum labores nostros simul & imbecillitatem nostram probe nouisse, nec
suis unquam negaturū respiciendi et sese recreandi spacium, ut nouis laboribus sufficiant. Quod enim
hic factum est, hoc ipsum passim publice & priuatim fieri consuevit. Facit huc quod cum propter pec-
catum laboribus & curis assiduus humanum genus addixerit, sabbatum tamen instituit, quo & cor-
pora à laboribus quiescant, & animi ex predicatione verbi & beneficiorum illius diligentiori medi-
tatione consolationem accipiant. Similiter morbos nobis immittere solet & omnis generis pericula,
quibus carnis nostrae lasciuia coerceat. At quia idem nos terram & puluerem esse nouit, interea
fidei consolationibus nos sustentat, nec ultra quam ferre possimus tentari patitur. Idem in publicis
persecutionibus ecclesiae fieri videmus, quas laetis quibusdam vicibus temperat, ut respirare & nouis
tribus confirmari possint, qui iam toti succubitari videbantur. Quod cum nostro seculo frequenter
factum sit, non est, quod huic loco diutius immoremur.

Interim Christus suo exemplo officij admonet omnes eos, qui in alios homines aliquid iuris aut po-
tatis habent, ne videlicet suos nimis laboribus enecent. Quicem enim laboribus diuturnis debent,
ipsa natura docet, & eandem Deus in lege tanta diligentia commendauit, ut non modo seruorum &
ancillarum, verumetiam iumentorum nos rationem habere velit. Quare non iniquum modò, verum
etiam cum sacrilegio coniunctum est, si quod ipse Deus largitus est, tuis eripias. Curandum tamen,
ut quies nostra sancta sit in Christo, quem tunc maxime nobis adesse oportet, ne caro à laboribus ne-
cessario vacans in peccandi licentiam erumpat.

At ubi turba Christum cum discipulis nauigio secedere vident, mox illum pedestri itinere sequun-
tur, & relictis verbis tanta festinatione rucur, ut illos praeueniant. Est hoc magni zeli argumen-
tum, quod & domus suas relinquunt, et pedes veniunt, & tanta celeritate festinant. At tamen pro-
bati non potest, quod non tam doctrina & aeternae salutis ergò, quam propter signa et priuata carnis
commoda Christum secuti sunt, sicuti ipse illis apud Ioannem exprobat. Illorū ergo typum gerunt,
qui nostro quoq; seculo Euangelij amore & studio flagrare videntur, mox autem ubi se spe sua fru-
strati vident, qua insignes honores, opes ingentes & impunem quiduis agendi licentiam animo con-
spiciunt, turpiter desiciunt. Interim horum exemplo turpis & fida illa socordia arguitur, qua ele-
cti etiam se obrepere solet. Qui non nisi carnalia querunt, omnia deserunt, & quemuis laborem
tam aeuum & insallibilem bonorum caelestium spem in Christo repositam habemus, adeò ignaui su-
mus & corpidi, ut omnem laborem & omne periculum subterfugiamus. Quis verò non turpissimum
factus esse dixerit, Christi seruos ab impuris satanae mancipijs studio & zelo superari?

Sed ad Christum redeamus, qui non minori humanitate erga populum, quam prius erga discipu-
los ipse est. Primò enim ad illos egressus, ipsos amice excipit, ut Lucas testatur. Est hoc mirae fa-
scienties

Christus Apo-
stolos quiescere
iubet.

Christi huma-
nus & pater-
nus erga suos
affectus.

Psal. 103. et 94.
1. Cor. 10.

Quies conce-
denda est, qui
labore suo de-
functi sunt.
Exod. 20.

Turbae Christi
sequuntur.

Ioan. 6.

1. Christus ad
discipulos

humaniter ex-
cipit.
Luc. 9.
2. Christus po-
puli miseris
afficitur.
Matth. 9.
Hebr. 4. 5.
Matth. 21. et 15.
Ioan. 2.
1. Cor. 2.
Isaie 53.
3. Christus do-
cet & sanat.
Matth. 14.

cilitatis indicium, quod nec superbe fastidit quos carnalia potius quam caelestia querere scilicet, non
in humaniter rejicit eos, qui ipsius & suorum quietem incedebant. Quis enim vel principum vel
monachorum hodie istud patienter ferret? Imo qui se Christi vicarios esse gloriantur, ne turpes po-
dem ludos suos relinquere volunt, ut salutis consilium querentibus succurrant. Deinde, illi
toto animo commouetur, eo quod instar ovium essent, quae pastore destituerunt: quem effugium
quoque illi Mattheus iribuit. Hunc discamus, qualem habeamus Pontificem Christum: scilicet
rum, qui nostris infirmitatibus compati solet, & qui vel solo aspectu nostrae miseriae tangitur. In
lorum error confutatur, qui illius severitatem atque rigorem ita verentur, ut nescio quibus inter-
ribus nobis apud illum opus esse existiment. Atqui cum in terris esset, omnes laborantes & oneratos
recta ad se venire iussit, & idem tum discipulos tum Virginem matrem pro aliquibus intercedente,
duriuscule reiecit, ne quam superstitionis & erroris occasionem praeberet. Quae igitur ratio non videtur,
ut in caelis ad dextram patris sedentem ingenium suum mutasse, & ex mansueti nimis durum & in-
exorabilem factum esse putemus? Observatis autem hoc loco, quae nam sit populi conditio, quae dicitur
ribus fides & saluari Veritatis doctrina destituitur. Eadem nimirum, quae ovium pastorem & discipulos
habeant, ipse sibi non quicquam consulere possint. Nam & gregem deserunt, nec ad illam suam
revertuntur, & ita semetipsas lupis dilaniandas propinant. Ad eundem modum homo animalis
non percipiat ea quae sunt spiritus Dei, instar ovium à via salutis aberrat, et ubi semel aberravit
sectum illecebras secutus, non redit unquam, nisi Dominus ipsum per verbum suum redierit,
cuius praedicatione hominum ab se delectorum ministerio vertitur. Quibus quorundam destituerunt
instar disper sarum ovium, diaboli insidias patent. Qui eò infeliciores sunt, si hanc suam miseriam
agnoscunt, & doctores fidos oderunt, illisq; una cum doctrina extinctos cupiunt, quales omnibus
lis multi fuerunt, & hodie passim inveniuntur, qui à lupis potius devorari, quam Dei verbum
pasci volunt. Tercio multa illos docuisse dicitur Christus, & quidem de regno Dei (ut Luc. 11. 10.
bet) veram nimirum illius consequendi rationem tradens. Doctrinam vero suam (ut idem dicitur
Matthaeo restatur) miraculis confirmavit, dum omnibus qui male habebant, clementer iudicantia
nimirum doctrinam suam salutarem esse ostendens, ut quae in ipso veram tum corporum tum animarum
salutem nobis offerat. Vbi praeter Christi fidem & industriam, videre est, in qua veram
Euangelij doctrina haberi debeat. Misereatur horum Christus, & haud dubie beneficium sanctorum
in illos conferre voluit. At cum in presenti nihil praeter Euangelij doctrinam miraculis confirma-
tam conferat, hanc summi beneficii loco habendam esse ostendit. Praeterea quis dubitet, Dei suam
ei rei potissimum vacavisse, quae & sanctissima est, & hominum salutem maxime servit? At cum
docendo assiduum fuisse, nec quicquam aliud frequentius fecisse legimus. Quare doctrinam ipsius
sanctissimam & saluberrimam esse fateamur oportet, nisi ipsius Christi morem & institutum im-
bare libeat. Agnoscamus itaque illius fidem & studium, quo non minus hodie salutem nostram quaerit
& praebebit. Audiamus in Evangelio loquentem, & illum fidesimum pastorem sequamur, ut in
gis ipsius unitatem collecti, in ipso vitam & salutem obtineamus eternam. Ipsi debetur benedictio,
honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

H O M I L I A L I I I I

Cum autem iam multus dies esset, adierunt eum discipuli eius, di-
cetes: Desertus est locus, & iam multus dies est. Dimitte eos, ut digressi
in circumiacentes agros et vicinos, emant sibi panes: nam quod edant, non
habent. At ille respondens ait eis: Date vobis illis quod edant. Et dicunt
illi: Num profecti emamus ducētis denarijs panes, & demus illis quod
edant? At ille dicit eis: Quot panes habetis? Abite & videte. Et cum co-
gnovissent, dicunt, Quinque, & duos pisces. Tunc praecipit eis, ut dis-
cumbere facerēt omnes sigillatim per conuiuia super vitridi gramine.
Discubuerunt igitur sigillatim per areolas centeni & quinquageni. Et
acceptis

acceptis quinque illis panibus & duobus illis piscibus suspiciens in caelum, benedixit, ac fregit panes, de ditq; discipulis suis, ut apponerent illis: & duos pisces partitus est omnibus. Comederuntq; omnes & saturati sunt. Et sustulerunt fragmentorum duodecim cophinos plenos, & de piscibus. Erant autem qui comederant quasi quinquies mille viri.

Perquam memorabilis & diligenti observatione digna est Christi Iesu Domini nostri sententia, quae apud Matthaeum habetur: Querite primum regnum Dei & iustitiam eius, & reliqua omnia adjicientur vobis. At quoniam caro terrenis addita & de vultu sollicita, hoc sibi difficulter perfructu patitur, non praecipit modo & promissionibus, verum etiam exemplis illam excitari & videri oportet. Proponuntur ergo eius generis multa in patriarchis, in Israelitis per desertum agentibus, in Davide & prophetis, Apostolis item et illorum successoribus qui Dei fidem in hisce promissionibus constantissimam & infallibilem experti sunt. Inter omnia tamen illa praestantissimum est, quod in praesenti historia habetur, quam spiritus sanctus singulari consilio ab omnibus Evangelistis describi curavit. Primum enim de magno populi zelo dictum est, qui relictis verbis Christum esse secutus, ut docentem audiret. Excepit hunc Christus humanissime, & illius miseris ea docuit, quae ad regnum Dei faciunt, & simul agros, quos secum adduxerat, mirabiliter curavit. Quibus omnibus modo novum beneficium addidit, quo totam illam turbam miraculose cibavit: ita nimirum promissioni suae re ipsa fidem faciens simulq; omnibus carnis nostrae rationibus occurrit, quibus illa nos à regni Dei studio retrahere consuevit. Quae ut melius intelligatur, primum historiae ordo & contextus inspicendus erit: deinde ut hoc praesenti instructio serviant, & quid inde nobis discendum sit, videbimus.

Occasionem miraculo praebuit populi studium, qui totum diem ad vesperam usque cum Christo perstrati erant. Est hoc magnum xeli argumentum, eam in Christo quam in populo, cum hi relictis domibus omnibus eo usque maneant, ut aut foris pernoctare, aut noctu domum redire cogantur: ille vero vespem tam diu sustinet, seque totum illis impendit, qui ut discipulos suos recrearet, in illum locum fecerunt. Verum imitentur, qui Dei verbum cum fructu vel audire vel predicare volunt. At procul hodie ab hoc studio absunt cum ministris, qui ut otio suo consulant, & quorundam sui similibus gratiam mereantur, vel raras admodum vel brevissimas conciones habent: cum pleriq; auditores, quibus molestissimum est, si vel horae minus spatium in caribus sacris detineantur.

Porro quoad vestros hocce, ubi discipuli diem ad occasum vergere, nec ullam de populo dimittent mentionem fieri vident, ipsi ea de re Christum admonent, & rationes à loco & tempore & ipsius populi conditione adducunt, qui famelicus iam cibum non aliter invenire possit, nisi dimittatur. Et hoc quidem charitatis officium praestare videntur Apostoli, sed quia fidei imbecillitate laborant, vixit in hoc ipso ab illis peccatur. Primum enim arrogantia est, quod Christum monitore opus habere putant, & quid faciat illi praescribunt. Dissidentiam vero illorum arguit, quod promissionum Christi immemores, populum hunc nisi dimittatur, aliis & pauci non posse arbitrantur: nec se ipsos inspicunt, quibus cum Christo agentibus nihil haecenus defuerat. Ita vero fieri solet, si quando ex nobis ipsis sapere & Christo praescribere libet, ut multis & absurdis erroribus nostram insipientiam ipsi prodamus. Quare tutissimum fuerit, ab uno Dei verbo pendere, & huic per fidei obedientiam omnes sensus nostros simul & intellectum subijcere, quem Evangelicae praedicationis finem esse, quoad vitam huius conversationem, iam saepe admonuimus.

Porro Christus discipulorum errorem, pro sua bonitate, non tam verbis corripere, quam re ipsa arguere, & simul illos ad miraculi quod iam parabat, considerationem diligentem excitare voluit, subter ipse populo conivium instruat, quod tamen ab illis fieri non posse sciebat. Nec ipsi hoc diffidentur. Aveni enim? si ne, ut pro ducentis denarijs emamus panes, quos istis demus? Quasi dicunt: Non panes modò desunt, verum etiam pecuniae, quae tanta turba alenda sufficiant. Sed iubet Christus illos abire & videre, quot panes habeant. Illi vero & suis & aliorum vas peruestigatis, non plures quinque panibus (& ijs quidem hordeacis) & duobus piscibus inveniunt, quos puer quidam secum attulerat, ut Ioannes scribit. Voluit autem ea investigatione Christus tam discipulos quam populum totum de miraculi veritate certiore facere, ne quis illud postea in dubium vocaret,

Argumentum, & usus praesentis loci. Matth. 6.

Matth. 14. Luce 9. Ioan. 6.

Populi studium miraculo occasione praebuit.

Discipuli peccant arrogantia & diffidentia.

Luce 22.

Christus & discipulorum errorem arguit, & miraculi veritatem asserit.

sciebat, ut
nacionem vel
eius per se
de, illor
sciebat ad
talem m
tionem. V
us intere
& contine
terredone
o non man
dram et
o, qui d
afere can
definitio
m sua p
animatio
abertant
edoceri
ituzant
nificatio
omnibus
erbo reg
de Luca
idem ill
substant
nam am
quas pra
um, imm
lis con
der. De
At illu
nam ipse
natum
ur, ut
bratione

de
gredi
nt, no
icunt
quod
m co
dit dif
mine.
ni. Et
cepis

quando iam omnibus constabat, hunc solum comteatum ad manus fuisse. Quia enim salutaris
 ergo omnia fecit, nihil eorum quae fecit, vel obscurum vel ambiguum vel voluit, sicuti in
 confessiones testantur. Nihil ergo ridiculi sunt, qui ve crassam illam corporis Christi in
 sentiam probent, ad Dei omnipotentiam confugiunt, & miraculum fingunt, cuius scriptura
 meminit, & quod fidei articulis repugnat, quibus fatemur, illum peracto salutis nostrae negotio
 pus suum in caelos subuexisse, vnde nouissimo die ita venturus sit, sicuti abentem viderunt
 stoli. Sed ad Christum redeamus, qui de panum & piscium numero a discipulis edoctus, in
 pulum discumbere faciant, centenos nimirum & quinquagenos, quod ipsum quoque ad miraculum
 spicuitatem faciebat, cum sic conuicia facillime numerari possent, & omnes simul alij videntibus
 pularentur. Simul vero discipulorum obedientiam probare voluit, dum illud iubet, quod bonae
 rationi valde ridiculum videri poterat. Quis enim non ineptum aut stultum dicat, qui multa milia
 hominum iubeat discumbere, si praeter quinque panes & duos pisciculos non habeat, quos ille conu
 dandos apponat? At iubet hoc Christus, & iubent obedienter discipuli simul et populus. Nec desit
 lis diuina gratia, ut quid nobis expectandum sit intelligamus, si Christi monitis obtemperari libet.
 Accipit enim ille panes, & videntibus omnibus in caelum suspicit, benedicit vel gratias agit (ut
 nim benedicendi verbum Ioannes interpretatur) deinde eosdem frangit, fractos discipulis reat, ut
 ter quorum manus per diuinam Christi virtutem ita multiplicantur, ut ex illis omnes illi mand
 comedant, verumetiam saturentur, & tandem ex Christi mandato fragmentorum copiam dandi
 cim colligantur, & reliqua panes atque pisces, qui initio fracti fuerunt, plus duodecuplo extant.
 Haec historiae suae miraculi summa est, in quo praeter luculentum diuinitatis Christi testimonium
 duo potissimum considerari debent. Primum quod Christo vere adherentibus & (ut initio
 est) regnum Dei querentibus nihil eorum defuturum sit, quae ad vitam & vitam huius conferen
 nem faciunt. Alterum ut haec per Anagogen suae allegoriam ad ecclesiae ministerium, de quo
 nus egit Marcus, referri debeant.

Acto. 3.

1. Christus suis
 etiam in hac vi
 ta prospicit.
 Luc. 12.
 Marc. 10.

Psal. 33. 34. 37.
 112. c.
 1. Timoth. 4.

Matth. 5.
 Psal. 104. c.
 147.
 Christi promissio
 nes cu cruce
 coniunctae sunt.
 Matth. 16.
 2. Timoth. 3.
 Ioan. 3.
 1. Corinth. 11.
 Hebr. 12.
 Psal. 34.

Quoad primum, obseruabis primo, Christum etsi nobis aeterna salutis auctor sit, suis tamen
 quos promittere & largiri, quae huius vitae conferuandae seruiunt. Est hoc videre in ea promissione,
 quam initio huius sermonis ex Mattheo adduximus, quae apud Lucam multis illustratur. Eadem
 facit, quod infra centuplam retributionem ipsi pollicetur, qui propter ipsum & Euangelium ipsius
 vel fratres, vel domos & agros, vel aliquid bonorum huius seculi reliquerint. In veteri autem Te
 stamento huiusmodi promissiones passim occurrunt, praesertim in Psalmis, quae ad nos quoad pro
 nere Paulus testatur, quando pietatem maximum quassum esse ait, eo quod & praesens & futuri
 seculi promissiones habeat. Nec desunt exempla, quibus promissionum istarum fides quaedam
 est. Etsi enim nihil tale experiamur, quale hic contigit, nemo tamen negare poterit, amnes agrorum
 prouentus, si cum hominum multitudine conferantur, nequaquam omnibus alendis sufficere possunt,
 nisi singulari Dei benedictione auferantur, quae sit, ut non modo in cibum sufficiant, verum etiam
 illis semen super sit, quo anni venturi spes sustentetur, ut interim de eo nihil dicamus, quod christi
 luones non minimam illorum partem prodigiosa intemperantia dissipant. Quorum consideratio
 fidem nostram ita confirmari oportet, ne inopia & famis metu vocationem nostram deseramus, quae
 do fieri non potest, ut in se credentes Deus negligat, qui impijs quoque vitam tanta liberalitate pro
 pediat, imo bruis animantibus cura plusquam paterna prospicit. At hic simul obseruabis, Christum
 hordeaceis panibus suis humi discumbentes excipere, no in regum palatij omni cellpaddingam exere
 saginare. Docet hoc praesentis seculi promissiones cum cruce coniunctas esse, ad quam Christus factus
 passim vocat, & quam eos necessariò ferre oportet, quicumq; in ipso pie viuere voluerint. Nec enim
 aliter fieri potest, quando veritatis lucem mundus hic odit, & piorum quoque vitam atque legem
 diuino auxilio conferuari intelligamus, nec ab hominum potentia & defensione pendere. Semper er
 go illud Davidis occurrat. Multae sunt tribulationes iustorum, sed ex omnibus liberat illos Domi
 nus. Et ad crucem quidem nos praeparemus, non dubitemus autem de Dei bonitate, qui suis non abe
 rit, quoad illos in huius seculi palestra exerceri voluerit.

1. Se
 promi
 nide g
 go fuer
 plant
 assist
 de De
 feriat
 conuer
 sustine
 ait: In
 dicam
 ligon
 viciu
 ger hoc
 boneste
 neglige
 enim p
 per luc
 occidit
 culo g
 vider
 natiu
 sua no
 tymp
 cum g
 quom
 tere, h
 T
 flus s
 rum b
 rigis,
 vrenti
 mite
 olim s
 xat g
 sibi cor
 bibere
 vnde.
 ration
 fragm
 reponi
 Quod e
 104. c.
 dia sif
 tur ac
 cedunt
 cessita
 hifice u
 gstrat

Secundo Christi exemplum nos inspicere conuenit, vt discamus, qua nobis ratio sit tenenda, vt
 promissa nobis huius seculi bona assequi, & iisdem frui possimus. At Christus in celum suspensus de
 gratias egisse dicitur, perinde ac si panes istos & pisces caelestis à patre accepisset. Primum er
 go fuerit, vt Deum omnium, quibus nobis opus est, largiorem agnoscamus, quando homines frustra
 plantare & rigare & edificare scriptura testatur, nisi Dominus incrementum dederit. Ab hoc igitur
 studium precibus petenda sunt qua ad victum faciunt: quod & Christus monuit, quando nos panem
 quotidianum à Deo patre postulare iubet. Petenda autem sunt eo ordine & ratione, vt ante omnia
 de Dei regno solliciti simus, temporaria verò hæc ideo nobis cõferri optemus, vt necessitati nostræ in
 seruiant, neque caro nostra egestatis dolore impatiens facta, vel Deum abneget, vel ad malas artes
 conuertatur. Obseruatur huic ordinem Solomon, qui cum illi Deus quiduis postulandi optionem de
 uulisset, caelestem sapientiam omnibus bonis presentis seculi anteculit, & idem alibi Dominum orans,
 ait: Inopia & diuitias ne dederis mihi, sed fac vt decerpam panem de mensi mei, ne aut te negem &
 dicam: Quis est Deus? aut per inopiam furer, & abiurem nomen Dei mei. Ne quis tamen sebre
 dignis prætexat otium ignauum caperet, tenendum est, quòd laborem Deus nobis commendauit, quo
 victum nos acquirere iubet, cui etiam ille benedicit, si cum fide & iustitiæ studio conuictus sit. Vt
 hoc Dei inhiuentium partem scriptura, nec eos in ecclesia tolerari uolunt Apostoli, qui nullo labore
 uasculo occupantur, quo sibi victum parent. At ubi nobis victum diuinitus dari sentimus, minimè
 negligenda est gratiarum actio, qua Paulus cibos omnes sanctificari scribit. 1. Timoth. 4. Per hanc
 enim fit, vt Deum horum autorem, & nos illius conuiuas esse agnoscamus, & iisdem non abutamus
 per luxum & intemperantiam. Hanc tanta diligentia olim pij obseruauerunt, vt solennia diuina non
 celebrarent, nisi illi vel sacerdos vel alius quispiam prima dignitatis vir benedixisset, qui idem po
 stulo gratiarum actionis epulum exor diebatur, vt in Samuelis historia, imò in Christi exemplo est
 uidere, qui eundem morem (vt Lucas scribit) in vltima Cena secutus est. Non temerè ergo dam
 nentur, qui diuinæ beneficentiæ parum memores, ad mensas instar porcorum accedunt, & conuiuia
 sua non gratiarum actione consecrant, sed impuris sermonibus, obretractationibus, lasciuia catillens, vel
 sympharum, cythararum, tubarum & aliorum eius generis organorum insano strepitu phanant:
 quorum mores olim propheta magna feneritate taxauit. Discant ergo Christiani à Deo victum pe
 tere, honesto labori vacare, & pro acceptis beneficijs Deo gratias agere, ijsq; sobriè et temperanter vi
 uere. Tertiò quis victus nobis à Deo concessi usus esse debeat videndum erit. Frangit panes Chri
 stus, vt distribui possint in multos, nec pauculos illos vel sibi vel discipulis solis referuat. Ita nimi
 rum beneficentiâ nobis commendans, cuius ne ij quidem obliuisci debent, quibus renuitor fortuna con
 tigit, sed & ipsi pro suo modulo egenis aliquid conferant. Pertinet huic illud Isaie: Frange esu
 tuum panem tuum, &c. Vult enim hoc charitatis officium Deus à nobis nunquam negligi, quo no
 mine Christus diuites dispensatoribus confert, quos credita sibi bona ita administrare iubet, vt ipsi
 alium sua dispensationis rationem reddere possint, & non vno loco damnantur, qui opibus suæ duntax
 at gula & libidini, aut etiam auaritiæ insatiabili seruiunt, deposita interim pauperum cura, quos
 sibi commendatissimos habere debebant. Deinde comederunt isti, & saturati sunt. Licet ergo edere &
 bibere, & quidem ad satietatem usque: nec nos ieiunijs immodicis aut inutilibus deus exerceari
 uult. Cauenda tamen crapula & ebrietas, quæ & Dei dona impiè dissipat, & hominis sensus atque
 rationem obruit, & plerunq; grauissimis peccatis atq; sceleribus occasionem ministrat. Postremo isti
 fragmenta ex Christi mandato collegisse dicuntur. Debent enim qua supersunt religiose colligi &
 reponi, vt futura necessitati inseruiant, quòd olim pios homines publice & priuatim fecisse legimus,
 quo conuictus pertinet Iosephi historia, quem ideo in Ægyptum à Deo præmissum fuisse Psalmus
 104. testatur, vt prouida eius cura fruges reponerentur, qua imminente famis tempore multis ale
 tis sufficerent. At hodie bisariam peccatur, quando alij à colligendo initium faciunt, non dùm exa
 uaratis ijs qui egent sitio esuriunt: alij verò non contenti edisse & bibisse, insuper modum omnem ex
 cedunt, et qua reliqua sunt porcorum instar dissipant, multis interim fame pereuntibus quorum ne
 cessitati illa poterant succurrere. Nec dubium est, quin maximam malorum nostri seculi partem
 hisce uisjs debeamus, quando illis non priuati modò homines impudè indulgent, verum etiam ma
 gistratus & multi antistites toti immergi sunt.

Quomodo
 huius seculi pro
 missiones exco
 pi debeant.
 1
 1. Cor. 3.
 2
 1. Reg. 3.
 3
 Proverb. 30.
 4
 1. Thess. 4.
 2. Thess. 3.
 Ephes. 4.
 5
 1. Timoth. 4.
 6
 1. Sam. 9.
 Lucæ 22.
 7
 1. Isaie 5.
 Amos 6.
 8
 3. Vsus bono
 rum huius seculi.
 2. Corinth. 8.
 9
 1. Isa. 58.
 Lucæ 16.
 Luc. 12. 16.
 Iacobi 5.
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

Allegorica historiae expositione.
Ioan. 6.

Ceterum tempus est, ut mysticum quoque huius historiae sensum excutiamus, quibus quae hoc capitulo dicta sunt, probe conveniunt. Nam de Apostolorum missione & ecclesiae suae verbi Dei ministerio egit Marcus, & in praesenti panes isti Christum referunt, qui se verum panem vitae esse profitetur. Franguntur panes isti, & Christus in cruce fractus, id est, mortuus, nobis cibus factus est. Fractus turba apponunt Apostoli. Sic Christi mortem & meritum ministri docendo proponunt. Iste panis in caelum sublatus oculis gratias egit Deo. Ita non sine precibus & gratiarum actione doctrina proponi debet, eod quod nostro studio nihil proficitur, nisi spiritus sancti operatio accedat. 1. Cor. 3. Nec aliter Christus excipi potest quam animis per fidem in caelum sublatis, quae & precibus ad Deum ardentissimis & gratiarum actione assidua vitur. Edunt illi & saturantur: Ita Christus filium salutis reuera certi facti sunt. Saturatis omnibus non defecerunt panes, sed superflui quibus alijs alendis sufficere potuissent: Ita etsi Christum ederint electi omnes ab ipsa mundi origine, non deficit tamen ille, sed unus & idem manet hodie, heri & in secula, omnibusque ad salutem proficiet usque ad mundi consummationem, quosquos in illum credunt. Subentur fragmenta ceteris discipulis: ita curandum pijs Christi servis ut doctrine fragmenta conferantur, ne quando propria nostra negligentia obstare videatur, quod minus illi Christi cognitione frui possim. Quo loco scholarum & studiorum institutio maxime requiritur, quorum cura magistratibus & ecclesiarum ministris commendatissima esse debet: quae de re alibi commodius dicitur. Facit Deus pater, vobiscum in ultimo seculo filij sui Iesu Christi cognitio passim innotescat, ut hoc viuisco pane saturati, & conscientia terroribus liberati, cum illo verè & beatè vivamus. Illi debetur benedictio, beneque gloriosè potestas in eternum. Amen.

Ioan. 4.

Hebr. 13.

H O M I L I A LV.

Et statim coegit discipulos suos conscendere navim, ut praecederet transmissio lacu ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret turbam. Et cum dimisisset eos, abiit in montem ad orandum. Et cum advenisset vespera, erat navis in medio mari, & ipse solus in terra. Viditque eos laborantes in remigando (erat enim ventus eis contrarius) & circa quartam vigiliam noctis venit ad eos, ambulans super mare, & volebat praeterire eos.

Argumentum & usus praesentis loci.

Postquam diuus Marcus hoc Cap. de missione Apostolorum & verbi ministerio differunt, sancti Ioannis Baptiste exemplo docuit, quae & quam gravia pericula fides Christi ministerio noceant: mox ijs occurrit, quae illos in officio suo remorari possunt. Inter quae duo praecipua sunt. Alterum est inopia metus & anxia victus acquirendi sollicitudo, quae carni non potest non obrepere, quando exilium & honorum consecrationem sibi ob oculos positam videt. Sed contra hanc praecedenti miraculo nos abundè instruxit, quo docemur, nihil unquam ijs desore, qui Christum sequuntur, & illius voluntati sese accommodant. Alterum verò est omne tribulationum & periculorum genus, quibus fideles assidue & graviter tentantur, quaeque infirmos (nisi Dei gratia confirmentur) vel ad illicita media confugere, vel etiam Christum abnegare cogunt. De hoc itaque in praesenti agitur, dum verba Christi docet, se suos in quovis periculo asserere & eueri velle simul & posse. At cum in hoc periculo versetur fidei constantia, ex qua salus nostra non minima ex parte dependet, singulas huius historiae partes penitus inspicere multum proderit.

Afflictiones non absque Dei providentia oriuntur.

Primum afflictionum omnium causa & origo notatur. Christus enim vbi quinq; millia virorum miraculose cibavit, mox discipulos navim ingredi & in alterum litus Bethsaidam transire cogit: & inuitos quidem cogit, cum quid ipsi eveniturum esset, nequaquam ignorare possent. Quo exemplo patet, afflictiones nobis non absque Dei providentia contingere. Quia enim is exercitum Deum minus in scripturis dicitur, & creaturis omnibus potenter imperat, facillimum illi esset, praedidit ne quid damni suis afferrent. Quoties ergo vel mali spiritus, vel homines improbi, vel bestiae, vel tempestates

temptantes terra aut mari oborta, nos infestant, illius consilio hoc fieri cogitemus, qui aut suos tentare et illorum fidem exercere decreuit ad nominis sui gloriam (sicuti Abrahami, Iobi & multorum aliorum exemplis edocemur) aut eorundem peccata castigare statuit, siue etiã prauentire, ne peccandi licentia abiret cum mundo infelici & paniter nescio male pereant: id quod paterni in Deo fauoris in iudicium esse, Paulus ex Solomone luculenter probat. Quam enim hoc necessarium sit, ob ingenitam naturam nostram corruptionem, que orio & securitate magno nostro malo abuitur, Davidis & multorum aliorum exempla abunde docent, & nos ipsi quotidie experimur. Plurimum verò consolationis affert ista consideratio, cum inde constet, nos afflictionum disciplina omnino opus habere, festissimas verò & saluberrimas esse eas, que in Dei vocatione versantibus incidere solent.

Quid autem Christus, postquam ipso impulsore Apostoli nauim soluerunt? Primùm dimittit à se verbas, & (vt ex Ioanne patet) plerisq; discedere nolentibus & ipsum regem facere volentibus, sese subducens in montem secedit. Quia enim promissiones & prophetias de Messia iuxta literam intellegendas Iudæi, regnum quog; sub illo terrenum & carnale somniabant: quo errore etiam Apostolos dicitur docuisse, crebra ille inter ipsos contentiones de primatu abunde testatur. Regem autem secedit Christus, & suo exemplo ministros docet, ne regna huius mundi affectent, neue aliquam de se suspitionem prebeant eorum, de quibus Euangelij doctrina falso insinulari consuevit. Sciebat enim doctrinam de Messia, cum Herodi regum Romanorum præsidibus hoc potissimum nomine suspensam esse, quòd Iudeos hoc prætextu spem libertatis recuperanda fouere, & de excutiendo iugo consilia varia mire intelligerent. Diligenter ergo cauet, ne quam de se regni affectati suspitionem præbeat: quin à Pilato ea de re interrogatus, regnum suum non esse de hoc mundo, ingenue fateatur. Erat hoc hodie obseruandum Rom. Pontificibus, qui cum se Christi vicarios esse gloriarentur, in omnia mundi regna sibi ius & imperium vendicant, & vt suam illam tyrannidem tueantur, reges nouis subinde & multis bellis committunt. Nec minus nobis etiam publicè & priuatim imitandum erat Christi exemplum. Scimus enim Euangelium vulgò accusari, quòd turbas & seditionibus causam præbeat, & offrenem peccandi licentiam inducat. Quare omni studio nos anniti decebat, ne calumnijs hinc nostro exemplo fidem faceremus apud rudes & imperitos, qui vitam potius nostram, quam doctrinam inspicere solent. Vnde hoc Paulus, qui à licitis quog; abstinuit, si quando libertatem suam alijs offendendo esse videret. Quamò grauior ergo illorum culpa est, qui sub Euangelicæ libertatis prætextu impudenter faciunt, que cum publica honestate pugnant? &c.

Deinde Christus in montem digressus orat. At qui oratione sine precibus illi minime opus erat, cum illi pater omnem potestatem dederit. At mediatoris officio illum fungi oportuit, simulq; suo exemplo preces nobis commendat, & quomodo hæc institui debeant, docet. Nam si totum illud conuersationis Christi in terris in spicias, vix vnquam illum maiori successu usum fuisse patebit, quam in presentibus, quado tot millia hominum illum Messiam esse palam fatebantur, & ipsi regnum deserunt. At non latebat illum eorundem inconstantia & leuitas, qua mox ab ipso defecturi erant, simulq; suos in temptate grauisima periclitari sciebat, quos suis apud patrem precibus adiuari oportebat. Nilus ergo exemplum imitati, iuxta Pauli præceptum, indies in ore habemus, nec vnquam huius seculi precibus esset amur. Instabilis enim est, quacumq; in hoc mundo contingit felicitas: & licet nobis succedant omnia, non desunt tamen interea pij fratres, qui dum nos pace & orio fruimur, sub cruce laborant & insinuis periculis exercentur: quibus nos condolere oportet, cum & fratres & eiusdem corporis membra sint sub Christo Iesu, quem nobis Deus caput & communis vite autorem constituit. Cuius vitam hodie meminissent, qui inter publicas ecclesie afflictiones securi volupruntur, & ita palam ostendunt, se ad ecclesie corpus nequaquam pertinere.

Sed ad secundam huius historie partem transeamus, qua discipulorum Christi periculum continet, quod grauisimum fuisse, omnes circumstantie docent. Fuit enim ventus illis contrarius, & quidem adeo vehemens, vt nauis à fluctibus affligeretur, sicuti Mattheus tradit. Leue tamen hoc videri poterat, nisi noctis tenebra periculi metum auxissent. Accedit hõ diuturnitas quoque, quado sub quartam demum noctis vigiliam Christus illis assertor & saluator aduenit. Solebant enim veteres nocte in quatuor vigilijs partiri, quarum postremam non ita multis horis antequam aurora illucesceret exor diebantur. Vnde patet, totam fere noctem discipulos inter ventorum & fluctuum

Genesis 22.
Iob. 1. 2.
1. Cor. 11.
Hebr. 12.
Prouerb. 3.
2. Sam. 11.

Christus turbis dimissis sese subducit.
Ioan. 6.

Matth. 13. 20.

Lucæ 22.

Matth. 21.

Ioannis 8.

1. Cor. 8. 9.

Christus in monte orat.
Matthæi 28.
Ioan. 3.

1. Thess. 5.

Rom. 12.

Hebr. 13.

1. Cor. 12.

Tempestate periclitatur discipuli.
Matth. 14.

procellas de vita periclitatos fuisse. Inducuntur haec in eum ysum, ne nobis mirum & insolitum videatur si quando ipsi quoque periculis grauibz & diuturnis exerceantur. Tunc enim & possibilibz imitandi sunt, quos nec aduersus Deum murmurauisse, nec Christum accusauisse, nec inter se conuicijs & opprobrijs certauisse, sed in remigando sedulos & strenuos fuisse audimus. Nec est quod illos vnus modo noctis spatio laborasse, nos autem indefinentibus malis affligi dicamus. Nec est quod haec modo nox illis laboriosa & periculosa fuit, sed si vitam illorum omnem inspicias, nihil praeter animos & sibi inuicem assidue succedentium periculorum & persecutionum atq; peregrinationum laboriosissimarum Euripos inuenies. Quibus adeo non fracti sunt illi, vt tandem magno & fortissimo vitam quoque pro Christo & Euangelio ipsius deposuerint. Eandem olim parum quos conditorem fuisse constat, inter quos Iacob, cum ad extremam vsq; senectam peruenisset, dies vita praeregrinationis suae paucos & malos fuisse fateatur. Nec reuerentem Mosi scripsit: Dies annorum nostrorum anni sunt septuaginta, aut ad summum octoginta, & praecipuum horum labore est & multum. Et Iob hominis vitam militiae confert, quam similitudinem in Christianos potissimum committit Paulus ad Ephesios multis docet. Praeparatur ergo ad labores & pericula fratres, & in ipsa duremus constantes & intrepidus, nec deerit nobis Christus, quem hic quoq; discipulis fidam salutarem affuisse Marcus scribit.

Gene. 47.
Psal. 90.
Iob 7.
Ephes. 6.

1. Christus discipulos periclitantes uidet.
Psal. 34.
Iere. 31.
Matth. 6, 10.
Luc. 12.
Exod. 3.
Isa. 49.

Psal. 56.

2. Christus sub quartam vigiliam discipulis succurrit.
Gene. 15.
Psal. 27.

3. Christus super mare ambulat.

Et primo quidem, qui cum discipulis aut perfide aut negligenter egisse uideri poterat, deinde nauigare coegit, ipse uero in litore solus subsistit, illos laborantes uiaisse dicitur. Minime enim illorum curam deposuit, sed illis oculis eos respexit, quos Dauid nunquam non super iustos interitus respicitur. Hinc nobis vnuer salis consolatio petenda est, Deum nostri curam baud vnquam abesse, nec illum aliquid eorum latere, quae nobis in huius mundi palaestra acciderent. Aperiuntur enim (vt propheta ait) oculi ipsius super omnes uias hominum, & providentiam ipsius ad minima curae extendi, Christus multis admonet. Ita olim afflictionem filiorum Israel in Aegypto uidi, & uoluntate saepe postea a vicinis gentibus et tandem a Babilonijs oppressos clementer respexit. Nec mirum est se erga ecclesiam atq; singulos fideles affici, per Isaiam promittit, cum ait: Num oblitiscatur uultu infantis sui, quod minus misereatur filij uteri sui? Sed esto, oblitiscatur ille, ego tamen non oblitiscar. Ecce in manibus huius ambabus insculpsi te, muri tui perpetuo coram me sunt. Sane haec praesentis consolationis, si enim incundum est inter homines aliquem habere, qui rebus tuis praesentem uideat, quando praesentius putari debet, quod Deum nostrarum afflictionum inspecitorem & uideantem scimus? Dauidi certe hoc olim praecipuam consolationem attulit, quod Deum fugas suas uideret, & lachrymas in conspectu suo semper habere sciret. Debet autem haec ira accipi, vt solum Deum pro Christo nos tueri & asserere credamus, & proinde ad illum unum in periculis confugiamus, qui uel solus nos in omni angustia uidet, ita solus etiam nos saluare uult & potest, sicut passim scripturatur docemur.

Deinde sub quartam uigiliam demum illis saluator aduenit. Habet enim certum saluandis tempus, quando nimirum & impiorum iniquitas impleta est (vt olim de Amorrhais dicebat) & magis afflictionibus meliores facti, fide in nostra documenta clara praebuimus. Expellendus ergo est impatience, ne dum illi aliquid temere praescribimus, illius uel potentiam, uel uoluntatem, uel pietatem in dubium uocemus. Vbi illorum exempla considerasse proderit, qui olim diutius male afflicti, tandem fidam Dei opem senserunt: quae cum scripturas legendis pessime occurrerent, non est quod illis recitandis diu immoremur. Necessariam item esse cogitanti patientiam & obedientiam diuini auxilij expectationem. Qui enim illa destituuntur, relinendo cruciatu sibi ipsi adhaerent, & tandem impatientia superati, ad media illicita consurgunt, quibus Dei iram magis incitant. Et si quando Deus opem diutius aequo differre uideretur, in remeipsum descedens uideat, quem parum haec tenus castigando profeceris, & mox intelliges, te grauioribus adhuc uigiliis ad curam diuini opus habere.

Tercio super mare ambulat Christus, ita nimirum diuina potentia segram edens, super mare dominum esse docens, quod ipsum olim in maris Rubri diuisione ostenderit. At non equo modo, per ueritatem reliquis elementis & omnibus creaturis imperat, ne suis praeter ipsius uoluntatem uicere possint. Sic olim ignis vim cohibuit, ne in fornacem conuersus sui uicinis uisus fieri uideretur.

Et leonem fauces constrinxit, ne Danielem laderent. Et multa extant eius generis exempla, quod Dan. 3. 6. tam omnium usus est, ne periculorum magnitudine territi de Dei auxilio desperemus, cui nihil impossibile est. Interim obseruabis, quod se preteriturum simulat, nimirum ut ipsorum fidem magis exerceret. Et idem hodie non raro, quando exeret quidem non obscura sue potentie signa, sed eiusmodi, que nihil ad nos facere videantur, dum nos assiduis afflictionibus exerceri sinit. Vbi quod in alijs liberandis prestat, ad nos transferre debemus, nec dubitare, quin eundem ipsi etiam experturi simus, ubi nostra redemptionis dies aduenerit. At de hoc in sequenti sermone commodius dicetur. Dicitur modo, Deum iusto iudicio & consilio saluari suis varias tribulationes immittere, sed eandem illos clementer tueri. Armemus ergo nos patientia & fide in Christum constanti, cuius ope omnibus aduersis superiores aliquando reddemur. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

4. Christus simulat se discipulos preteriturum esse.

HOMILIA LVI.

At illi ut uiderunt eum ambularem super mare, putauerunt spectrum esse, & exclamauerunt. Omnes enim uidebant eum, & conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis, dixitq; eis: Confidite, ego sum, ne timeatis. Et ascendit ad eos in nauim, quiseuitq; uentus: & ualde ex abundanti apud sese percellabantur, & mirabantur. Non enim intellexerant de panibus. Nam cor eorum occalluerat.

HOMINIS uitam, Christiani imprimis, laborum & periculorum plenam esse, omnis scriptura testatur, & experientia quotidiana abunde probat. At quia his superata caro frequenter peccat, & cum ante Deo impatenter obmurmurat, aut ad media illicita confugit, necesse est aduersum, quibus exercemur, rationem probe cognitam habere, ut quid in illis fieri conueniat, & unde auxilium peti & expectari debeat, intelligamus. Id cum scriptura passim tradat, Christus tamen in presentis historia, eum speculo nobis contemplandum proponit. Primum enim dum ab ipso impulsus nauigant, & nauigando periclitantur Apostoli, nihil nobis absque sua providentia consilio accidere docet. At idem interea suos periclitantes uidet, pro ipsis orat, & sub quartam uigiliam super fluctus tumentes miraculo ambulans, illis opem lacurus accurrit, nimirum ostendens, se nostri curam nunquam deponere, & mediatorem esse fidelem, qui pro nobis apud patrem nunquam non intercedat, & tandem opportuno tempore ex quouis periculo poterit afferat. In presenti autem altera historie pars consideranda uenit, que primum ut Apostoli ad Christi conspectum affecti fuerint, narrat: deinde illius bonitatem simul atque diuinam potentiam: & tandem miraculi effectus luculenter describit.

Argumentum usque usque sentis loci.

Apostoli cum Christum insolito modo super aquas ambularem uiderent, spectrum esse putant: quoniam nocturnam angustiam sepe occurrunt; & cuius generis multa hominibus fatan obijcit, quibus terrores, uel superstitionum causas offerre conatur. Inter Christianos certe purgatorius ignis, & que hostia Missarum pro defunctis atq; exequiarum nundinatio ex apparitionibus & spectris diabolicis ortum habuit: de quibus facile iudicare possunt, qui ex Dei uerbo didicerunt, credentium spiritus a morte in uitam transire, impios uero similiter ad eos colligi, quorum uestigia secuti sunt. Et Apostoli quidem tale quid esse putantes, adeo terrentur, ut pre metu exclamant. Facit hoc ad periculum auerendum, quando iam sibi non modo cum vento & fluctibus, uerum etiam cum malo demone fore arbitrantur. Nobis autem obseruanda est discipulorum infirmitas: qui est eum Christo uia conuersati, miracula eius plurima, & maiora hoc presenti uidissent, nunc tamen metu superati, illum ne agnoscerent quidem, nec eorum, que antea uiderant, recordantur, ut saltem ex illis aliquam sibi sine consolationem concipiant. Simile quid illos post resurrectionem Christi passos fuisse, Lucas scribit. Discamus hinc nostram infirmitatem agnoscere, que in pijs quoq; & electis tanta esse solet, ut apparitionibus et reuelationibus diuinae potentie & glorie celestis totis animis consternerentur, priusquam consolationem, que per has offerretur, percipiant: cuius rei exempla alibi etiam in Apostolis & Math. 17.

1. Apostoli Christum putant spectrum esse, & terrentur. Ioh. 5. Ezech. 32. Isai. 14. Luc. 16. Luc. 24. Daniel. 10. Math. 17.

8. Aor. 9.
Apoc. 1. &c.

prophetis plurima habemus. In impijs vero ita animos excæcat ista natura corruptio, ut & Christum et doctrinam ipsius instar spectri terribilis & abominandi semper odisse & subterfugere solent. In quorum consideratione ita nobis versandum est, ut & horum terroribus salvis, iniqui non offendamur, & nostra ipsorum infirmitati assiduis precibus & indefesso verbi Dei studio meditari agamus, &c.

Pericula augentur, dum libertio appropinquat.

At simul hinc Dei morem observabis, qui tunc pericula augere omnem bene sperandi occasum quasi eripere solet, quando salus in propinquo adest. Ita olim Israelitarum infantes occidi periculis, cum liberationis tempus instaret, & Moysen prius in exilium eici oportuit, quam populi libertio munus susciperet. Nec eosdem prius per mare rubrum traduxit, quam Egypti a tergo immensis viribus toti irripidarent. Et David priusquam ad regnum perveniret, regni finibus excisis totum populum a solum quæere cogitur. Ezechie item tunc demum advenit saluator angelus, quando universa obsidione pressis, nulla in humanis spes salutis reliqua erat. Quod & illud referri debet, quod cum Iudeorum res deploratissima essent, iamque regi sceptrum amisso (sicuti Iacob olim predicat) Romanorum Cæsarium tyrannidi subiacerent, Dei filius, Christus Iesus, nasci voluit. Sed priusquam publice huius generis multa experimur, quæ ad hunc modum Deus administrare solet, ut libertio sit liberationis beneficium, & nos tribulationum disciplina emendati, nihil postulat nostris tribuere, sed ab illo vno pendere discamus. Nec enim interea de illius gratia & auxilio nos dubitare decet: quando fidelem esse constat, qui suos ultra vires tentari non patitur: sicuti ex hoc etiam modo sequuntur, abundè patebit.

1. Sam. 27.
Isaie 37. 63.

Genes. 4. 9.
Luc. 2.

2. Cor. 10.

II. Christus ter ritos consolatur.

Nam novo terrore correptos & præ metu exclamantes amice compellat Christus, & humanitè consolatur. Confidite (inquit) ego sum, ne timeatis. At qui tempestatem subito sedate, aut miraculose in portum subducere poterat. Sed diffidentie malo prius mederi voluit, quod necesse obstat, ne oblatam à Deo salutem amplectamur. Et fide opus esse ijs, qui Dei opem & auxilium implorant, universa scriptura docet. Fides autem eiusmodi exigitur, quæ Christi salutem agnoscit, populi scripturæ proponunt, verum scilicet Deum et hominem, qui nobis à Deo patre datus & tempor datus sit, quibus nos in quovis periculo iuvare possit & velit. De hoc in præsentem admovent, quando discipulos consolaturus, non alio argumento vitur, quam quod se ad se dicit. Ego sum, inquit, quibus dicat: Ego vester ille præceptor, magister & saluator, qui communis salutis hominum causa à hominibus in mundum veni, ut vobis succurram adsum. Si ergo me rectè novistis, & eorum quæ ad me feci, recordamini, non est quod ad meum conspectum timeatis, &c. Et sane qui Christum reverentur, & hunc sibi adesse credunt, facile omnes terrores & omnem periculi metum superant. Quamvis enim de illius erga se voluntate dubitabunt, cuius tot argumenta passim occurrunt? At nec de illius potentia dubitare licebit, quando illum cum patre vnum esse, & omnem à patre potestatem accepisse constat. Nondum ergo Christum noverunt, qui in quovis periculo vel fidem omnem abijciunt, vel in solo relicto ad creaturas convertuntur.

Fide opus est ijs, qui divinitus iuvari volunt.

Ioan. 3. 10.
Matth. 28.

Singuli promissiones universales sibi ipsi applicant.

Quod autem Apostolis dicitur, singuli mortali sibi privaciam dictum esse intelligunt, & universales Christi promissiones, quibus laborantes omnes ad se inuitat, suamque opem præsentem sibi pollicetur, sibi ipsi inter pericula constituti accommodent: sic ut se quoque à Christo inuitat, & se Christum præsentem habere, firmiter credant, nec etiam fidei infirmitate offendantur, quæ merentur in electis quoque tum se exerit, quando toti feruere videntur. Docet hoc in præsentem historia per exemplum, quod à Mattheo descriptum, Marcus breuitatis causa omisit. Is enim ubi Christum ad esse audit, illumque ex voce agnosce, mox eum ad se quoque privaciam pertinere credens, illi per ventos fluctus occurrere cupit. Nec illius zelum Christus improbat, sed ipsum ad se venire iubet. Qui magno animo nauim relinquit, aliquid usque progreditur, quam diu nimirum constanti in Christum fide sustentatur. Tandem vento vehementiori exorto diffidere incipiens subsidit. Clamantem vero et opem suam invocantem Christus liberat, & amice reprehensum secum in nauim dedit. Quæ historia pars ut nos officij admonet, ita plurimum consolationis habet, cum ostendat fidei zelum, & constantiam consideratum, Christo placere, & eundem nos in fide interdum narrantes non abijcere. Qui enim non timere patitur, ut nostram nobis infirmitatem ostendat, idem ad se clamantibus manum porrigit, & novas vires suppeditat, quibus aduersorum fluctus & procellas omnes superemus. Prædicat hoc etiam

Isaie 42.

...quando illum nec arundinem quassatam contere, nec linum fumigans extinguere ait. Et exempla huius diuinae bonitatis multa passim occurrunt, inter quae cum primis memorabilia sunt, quod supra in lauro vidimus & quod infra Cap. nono in patre demoniaci vel lunatici cuiusdam proponitur. Debet ista nos consolari, ne mox desperemus, si quando nos in fide minus firmos esse sentimus. Interim infirmitati nostrae nequaquam indulgendum est, sed curandum, ut indies progressus maiores faciamus, & fidei nostrae professionem tum innocentiae & charitatis studio, tum inuicta in periculis animi constantia testemur.

Restat postrema historiae pars, qua miraculi tanti effectus continetur. Et primo quidem Christo nauim ingresso ventus quiescit, & proinde periculo liberati sunt, qui iam perituri videbantur. Est autem huius diuinae potentiae in Christo euidentis argumentum, quo simul docemur, hunc solum esse, qui ecclesiam inter huius seculi undas fluctuantem conseruare atque tueri possit. Admonemur praeterea, quid esse facere conueniat, qui vel conscientiae fluctuantis aestibus vel aliunde incidentibus malis liberari, & pace vera frui cupiunt. Quia de re hodie ab omni loci & ordinis hominibus tam publice quam priuatim disputatur. At vnica pacis assequende ratio est, si Christo locus datur, qui solus nos patri reconciliat, solus conscientiam pacem conferat, solus aduersa omnia vel pacare, vel ita gubernare potest, ut nobis in bonum cooperentur. Quia de re hodie ab omni loci & ordinis hominibus tam publice quam priuatim disputatur. At vnica pacis assequende ratio est, si Christo locus datur, qui solus nos patri reconciliat, solus conscientiam pacem conferat, solus aduersa omnia vel pacare, vel ita gubernare potest, ut nobis in bonum cooperentur. Quid mirum ergo, hodie terrarum orbem eos malis infestari, quando vix ipsam Christo locus est, sed illo cuncto immanissima scelera passim impune grassantur?

Postremo omnes obstupuisse dicuntur pra. admiratione rei insolite, quamuis nonnulli ipsum Deum esse profiteantur, & adorent, sicuti Mattheus scribit. Sunt ergo inter electos quos, duo hominum genera. Primum perfectiores habet, qui Christum ex suis operibus & voce mox agnoscunt atque venerant. Et hi nobis imitandi sunt: ut sicut isti solum Christum adorant, non Petram, licet ipse quoque aquis inambulasset: ita nos quoque vnum Christum salutis omnium auctorem agnoscamus, & illum solum colamus. Alterum genus imperfectiorum est, qui etsi opera plusquam humana videant, & illa admirentur, veram tamen eorundem causam non intelligunt, sed ingenito stupore adhuc impediti, primum etiam obliuiscuntur, ex quibus de reliquis indicare debeant. Nobis autem hic Dei bonitas est agnoscenda, qui (ut antea quoque diximus) eiusmodi imperfectionem in suis clementer ferret, & condonat, donec proficiant, patere admodum fouere consuevit. Videndum tamen, ne illius indulgentia abutatur, sed ipsius vocationem secuti, per quaeuis pericula intrepide penetremus, donec superatis huius mundi ventis & fluctibus optatum salutis aeternae portum ingrediamur, per Christum ipsam, cui debetur benedictio, honor & potestas in aeternum. Amen.

III. Miraculi finis & effectus.

Christo locum dant, qui periculis liberari uolunt. Matth. 3. 17. Rom. 5. 8. Iste 66. Iohannis 14.

inter electos alij alijs inferioriores sunt.

Dei bonitas & indulgentia.

Et cum traiecissent, uenerunt in terram Genezareth, & appulerunt. Tunc ipsi egressis e nauis, statim agnito eo, cum percurrissent totam circumiacentem regionem illam, coeperunt in grabbatis male affectos circumferre, ubicumque audiebant illu esse. Et quocumque introisset in uicos, aut urbes, aut agros, in foris ponebant infirmos, & precabantur eum, ut uel simbria uestimenti eius tangerent: & quotquot tangebant eum, seruebantur.

Exposuit hucusque, Euangelista duo eximia Christi Iesu miracula, quae a postolorum emissioni et Iohannis Baptistae decollationi commodè subiecit, ut doceret, nihil unquam defuturum illis, qui Christum uere secuti fuerint, & quod idem suos inter quaeuis pericula tueri possit simul & uelit. At quia

nostra salutis ratio in hoc maxime versatur, ut Christum nobis quoque talem esse & semper fore
2. Tim. 3. damus, nec adversis offendamur, quae in ipso pie vivere volentibus multa & varia incidunt: in pa-
feneri multa miracula simul coniungit Marcus, quibus ille promissis quibusdam ad se confugi-
opem milit. In quorum consideratione nobis est diligentiis versandum est, quod non modo illorum
Christi Iesu potentiam simul atq; bonitatem luculenter spectandam proponunt, verum etiam docent
quales nos esse oporteat, si illo ad salutem frui velimus.

Christus venit Genesareth. Genesarethani fidem habent in Christum.

Marc. 5. Primum transmissio lacu in terram Genesareth Christus cum suis appellat. Quem ubi adven-
audiunt eius loci incolae, mox totam regionem circumiacentem obeunt, & quoscumque morbo con-
fectos inveniunt, ad ipsum deferri curant, ut illius virtute curentur. Quo facto satis docet, hanc
ante Christi cognitionem habuisse cum fide coniunctam, quae illos, ut hoc facerent, impellit. Sed
de hanc illis obrigisse dicemus. Ex verbi praedicatione nimirum, & miraculorum tanta, quibus
doctrinam suam Christus confirmabat, simulq; de sua divina virtute publice testabatur. Et quidem
alios quoque in illis finibus Christum fuisse, patet ex Gadarenorum historia, qui ob portum am-
illum abs se repulerunt. At est luculentior est istorum fides, qui Christi beneficia portus, quam
genus exemplum, & huic irrogatam penam, respicere voluerunt. Quos vimam imitarentur hodie,
qui studioso observant si quae mala temporaria Christi doctrinam comitantur, & illam sibi prope-
cauendam esse censent, nec Dei iudicia propius inspicunt, ut per ea emendentur. Interim vultus,
qua via illis insidendum sit, qui ad veram Christi cognitionem & fidem pervenire cupiunt. Hinc
quidem Dei donum esse Apostolus ait, & idem Christus multis in locis testatur. At tamen non
quoque Deus vocatur, quibus nos accommodemus oportet. Praecipuum in his est, Evangelii pro-
fatio, ex cuius auditu fidem enasci, idem Apostolus testatur: quam qui audire detrectant, &
dem nunquam pervenire poterunt. At quia haec carnis prudentiae vel absurda & offensus
vel stulta & ridicula putatur, simul ad opera Christi miraculosa nos respicere oportet, quibus
sua veritatem ita olim asseruit, ut illam rude vulgus agnosceret, & eandem improbitate
negare nullo modo possent. Quod facit, quod apud Ioannem dicitur: Si non facio opera patris mei,
credere mihi, sin vero facio, etsi mihi non credatis, operibus credite. Nec est, quod non mirum
hodie a nobis requirant adversarij. Cum enim Christi nomine gloriantur, vetera illa ad Evan-
gelium descripta, ipsis sufficere debent, cum illa propter nos scripta esse, Ioannes testatur. Quod si
miracula quaerunt, illa nostro etiam seculo non deesse reperient. Nam ut multa singularia con-
temus, quod obsecro miraculum maius & excellentius dabitur, quam quod fides in Christum & illius
huius doctrina ab ipso mundi exordio in hunc usque diem, inter persecutiones gravissimas, recedens
duravit, & toties non absque hostium stupore emerfit, quando iam tota oppressa & extincta vide-
batur? Nam si gentium religiones spectemus, nemo illas viquam armis excindere studuit, autem
ad verbi Dei praedicationem omnes conciderunt, ut plerorumq; Deorum, quos olim caecos membra-
luit, vix nomina nuda extant. At veri Dei cultum & fidem in Christum Iesum, quem primigeni-
tibus saluatorem Deus promissit, inter Chanaanos olim saluam tenuerunt patriarchae, & eorum de
posteris propagarunt: quae licet & armis saepe petita, & falsis dogmatibus non raro obstructa
rit, durat tamen hodie, totiesq; ex usui sacrae scripturae libri, singulari divinae providentiae testi-
monio sunt, ut ex illis instauranda religionis certa regula omnibus temporibus peti possit. Quae
non Dei manum agnoscat? Quis miracula nova exigat? Gamaliel certe olim fatebatur, religio-
nem quae Deum auctorem habet, humanis viribus excindi non posse, humanas vero adhaerentem
sponte dissolvi: & quisquam de eius fidei sine religionis veritate dubitabit, quam inter multos
et esse hucusq; miraculose conservatam esse videmus? Quin potius ista consideratione excitati ad
scripturae fontes recurramus, & mox in fide confirmabimur, ut nec impiorum exempla, nec per-
tionum fluctibus nos ab ea abduci patiamur.

Quae ratio sit perueniendi in Christi cognitionem. Ebbef. 2. Matth. 11. 16. Ioan. 6. Rom. 10. 1. Cor. 11. Ioan. 10. Ioan. 20.

Genes. 3. Genesarethani fidem suam dignis officijs testantur. Matth. 8.

Genesarethani fidem suam dignis officijs testantur. Matth. 8.

omnem in vno Christo querit, quem nobis à Deo patre sapieniam, iustitiam, satisfationē, et sanctifi-
 cationem factum esse intelligit. Quotquot ergo salutē & quā salutis sunt exira hunc querant, hi & Terem, 2.
 fide carent, & dubij hinc inde vagantur, eorum similes, de quibus apud prophetam Dominus conque-
 ritur, quod relicto fonte aqua viventis, cisternas percussas sibi sipsis effoderint. Deinde non ipsi modò
 ad Christum concurrunt, verum etiam quoscumq; habent egrotos, ad eundem deferunt, ut & ipsi illo
 frui possint. Et hoc verè dilectionis argumentum, què à fide separari nequit, & per quam illa (et Galat. 5.
 sic Apostolo) operari solet. Simul verò & summa erga Christum studium & proximi amorem testan-
 tur, cum omnes alios in illius cognitionem adducere student, & suorum omnium salutem consultum vo-
 lunt. Quo studio accensi, nec labores nec sumptus subterfugiant, quos sibi sustinēdos esse videbunt. At
 nobis imitandum proponitur istorum exemplum, ut ipsi quoq; ipsi officij fidem nostram testemur:
 ut quod multi solent illius professionem factis polluamus. Quid enim aliud faciunt, qui in periculis
 constituti, alibi quàm apud hunc opem querunt? Qui item de illius gloria nihil aut parum solliciti,
 sed deq; ferunt, si falsis cultibus & doctrina falsa simplices & incautos circumduci, & à salutis via
 excutitare videant? Et interim de illis nihil dicam, qui vel vix exemplo vel alijs impijs studi-
 j rudes à Christo abstrahunt. At cum horum culpa gravissima sit, istos potius nobis imitandos
 proponamus, de quibus in presenti Marcus agit, & in adversis sive tentationibus ad vnum Deum
 confugiunt per Christum, sine quo (ut ipse ait) nemo ad patrem venire potest. Neq; sufficiat no-
 bis, si ipsi salute in Christo fruamur, sed eidem plures alios adducere cura sit, eos maxime quos nobis
 Deus pre alijs commendatos esse voluit. Hoc qui facere negligant, hi nec Christi zelo flagrant, nec
 operantur in illo salutis donum adhuc gustarunt, vix illo gloriari soleant.

Porò ad Christum transeamus, in quo bonitatem simul & potentiam diuinam Marcus com-
 mendat. Et quidem bonitatis argumenta luculenta proponit. Primum, quod illorum infirmitati sese
 accommodat, & similibus contactum illis concedit, quos eo nomine rejicere poterat, quod hunc sibi ne-
 cessarium esse putarent. Fere tamen imperfectionem istam, cum infirmi lictet, fidem tamen & spem sa-
 lutis in ipso uno collocat à haberent. Observat hoc frequenter Deus. Quia enim caro nostra tardior est
 et astuta, quàm ut regni celorum mysteria, si nuda proponantur, percipere queat, externis symbolis
 illa relare, sicq; infirmitati nostrè subvenire consuevit. Sic olim salutis in Christo promissiones sacri-
 ficij adumbravit, in quibus veteres exerceri voluit, quò minus in fide vacillarent, quàm eiusmodi
 salutis quodammodo sustentari oportebat. Et licet in Christo impleta sint quæcumq; ad nostrā salu-
 tem negotium pertinebant, adhuc tamen baptismo & Cena mystica illud totum obignare, & nobis
 quasi ob oculos statuere voluit: ut sicuti multa extrinsecus incidunt, quibus fides nostrā labefactari
 solet, ita externis quoq; symbolis & ritibus eadem conservetur. Nec ab his omnino diuersum est,
 quod in presenti describitur. In Christo salutem contineri isti credebant. At nondum eò usq; profice-
 rant, ut Christum solo verbo & diuina virtute quidvis perficere posse intelligerent, sed illius corpo-
 ralem presertiam & contactum sibi necessarium esse arbitrabantur. Ne ergo infirmos rejicere vide-
 rentur Christus, hoc illis tribuit, ut illorum spem atque fidem alar, donec maiores progressus faciant.
 Interim obseruabis, quod supra in historia mulieris sanguinis fluxu laborantis monuimus, Christi
 vix illius humanam naturam denotari, quam induere voluit, ut nobiscum in terris versari, nosq;
 sue mortis merito saluare posset. Hanc nos fide contingere, & illius meritum firmiter retinere oport-
 et sic peccati noxa liberabimur, quæ animæ vires debilitare, et (nisi tollatur) æternæ morti man-
 ducare solet. Ita verò simul illorum error arguitur, qui supersticiosum reliquiarum Christi & san-
 ctorum cultum hoc exemplo confirmari arbitrantur. Nam quod hæc factum est, infirmitati istorum
 hominum Christus dedit, quos paulatim ad aliora euehere, non in supersticiosa externorum obserua-
 tione detinere voluit. Deinde supra indicauimus, virtutem saluificā ex ipso Christo, non illius veste,
 extitisse, id quod Lucas quoq; discrete faceret. Præterea, Apostoli miracula, quæ per ipsos edebantur, Liuce 6.
 ut sibi ipsis quidem, nedum istorum vestibus ascribi voluerunt. Interim nō ignoramus & Petri vni-
 bram et Pauli sudaria nonnullis ad salutem adminiculo fuisse, et olim ad martyrum sepulchra multa
 miraculose facta esse. At illa non alia ratione facta esse dicimus, quàm quòd Deus illorum fidei &
 doctrinæ testimonium ferre voluit, quæ cum totam nostræ salutis rationem ad vnum Christum au-
 thoritate referat; nos quoq; miracula ista ad illum referre, non inde superstitionis alicuius occasionem

Christus ad se
 uenientium in-
 firmitati sese
 accommodat.
 1. Cor. 10.
 Marc. 5.
 Liuce 6.
 Acto. 3. 14.
 Acto. 5. 19.

per fore
 aut in
 pignora
 nodi diuini
 riam docet
 ve ad
 moris
 socii
 ali. Sed
 ana, qu
 . Et qu
 dorca an
 quam tra
 ventur h
 sibi prop
 rim vniu
 spian. E
 am m
 angeli
 etiam, al
 quibus
 obliuisc
 teris m
 nona m
 ab Ency
 Quid si
 alaria t
 rillum &
 mas. t
 ius. v
 dicit; at
 eos mem
 primis
 & can
 obserua
 et. Qu
 abar, v
 admira
 et m
 non nisi
 rione, q
 quid sal
 am

arripere conuenit. Nam qui id faciunt, Dei consilio aduersantur, qui eiusmodi miraculis in Christi sui cognitionem nos adducere conatur.

Christus promissus omnibus
medetur.
Isais 49.
2. Cor. 6.
Psal. 139. 143.
Isais 64.

Deinde aliud bonitatis & benevolentie Christi argumentum est, quod promissum omnibus benepliciti tempus erat (ut propheta ait) non iudicii: & quam hoc nobis necesse sit fieri, ut ipsa deo testatur. Nam si in iudicium nobiscum descendat Dominus, & iniquitates nostras obferret, quod sustinebit, quando iustitias quoque nostras abominabiles esse constat? At non iudicio nobiscum conueniet Christi, si dum tempus est, ad ipsum conuersi, illius opem ex fide imploremus: cuius clementia infinita exempla in scripturis habentur. Simul vero Christi facilitatem nos imitari debet, ut propterea seueritate & rigidiore censura in fratres tunc ueamur, quando afflictis rebus pariter iuuantur, quam iudicio contendere, proximi necessitas inbet. Quod imprimis referri debet quod Solomon Ecclesiae suo de obseruandis temporum occasionebus tradidit. *Vi enim tempus est occidendi, & tempus medendi: Ita tempus esse cogitemus, quo hominum uicia corripiamus, aliud uero tempus quo ipsam misericordiam & charitatis officia praestemus.*

Diuina Christi
potentia.

At non minus hic diuina Christi uirtus elucet, quae omnium morbis ita subito mederi potest, Hanc ita consideremus o fratres, ut illum non minus animabus nostris mederi credamus, quam in mortis merito a peccati noxa & aeterna damnationis supplicio redemimus, quae nos uis nouas vires indidit, quibus satanae tentationibus resistere, seque Deo puras & impollutas feruere possint. Quorum consideratione ita nos excitari oportet, ut ardeni salutis studio inflammati, non in Christo quaeramus, inuentam fide uera amplectamur & constanter teneamus. Ita fiet, ut illi merito restitui, cum eodem aeternum uiuamus. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas uicenum. Amen.

ET conueniunt ad eum pharisaei & quidam ex scribis, qui uenerant Hierosolymis. Et cum uidissent quosdam ex discipulis eius pollutis manibus (id est illotis) edere panes, quae sunt. Nam pharisaei & omnes Iudaei, nisi crebro lauerint manus, non edunt, tenentes traditionem maiorum: & a foro reuerfi, nisi loti fuerint, non edunt. Et alia multa sunt, quae acceperunt tenenda, nempe lotiones poculorum, & sextariorum, & aramentorum & lectorum. Deinde interrogant eum pharisaei & scribae: Quare discipuli tui non ambulant secundum traditionem Seniorum, sed illotis manibus edunt panem? Ille uero respondens, dixit eis: Enimvero bene prophetauit Isaias de uobis hypocritis, ut scriptum est: Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum procul abest a me. Frustra autem me colunt, docentes doctrinas, mandata hominum. Nam omisso mandato Dei, tenetis traditionem hominum, lotiones sextariorum & poculorum, aliaque similia eiusmodi facitis multa.

Argumentum
& usus praesentis loci.

Deus iam inde ab exordio mundi salutarem uerbi sui doctrinam reuelauit, quam homines in uera salutis ratione instituerentur: Ita communis noster hostis satanae uicibus saeculis illam falsis & erroneis traditionibus corrumpere studuit: nimirum ut ea occasione homines a uera Dei cognitione abduci, circa fidem simul & uita officia omnia errarent. Quae causa est, quod fides uerbi Dei praecomibus semper cum falsa doctrina & illius uicibus contentio fuit, quod in scripturis non modo uera doctrina proponitur, uerum etiam falsae doctrinae oppugnatur. Quem morem Christus quoque in praesenti obseruat. Postquam enim discipulis, qui